KAMILLIANERGAARDENS HOSPICE

ÅRSBERETNING 2011

KAMILLIANERGAARDENS HOSPICE
PÅ CENTER FOR LINDRENDE BEHANDLING

ÅRSBERETNING 2011

Redaktør Udviklingsleder Kirsten Ribberholt Justesen **Forside** Solnedgang ved Vejlerne **Fotos** Kirsten Ribberholt Justesen, Sietske Vlieger Møller, m. fl. **Korrektur** Charlotte Bjørnes **Grafik og grafisk design** Jens Justesen **Produktion** Bornerups Bogtryk- og Offset AS **Copyright 2012** KamillianerGaardens Hospice, forfatterne og illustratørerne **Flere oplysninger** www.hospice-aalborg.dk **Miljømærkning** Årsberetningen er printet på Optilmage 120 gram, som er tildelt EU's miljømærke, Blomsten. Plastomslaget er fremstillet af polypropylen.

Indhold

Forord	4
Fra vision til vision	6
Kvantitative data	8
Fremtidssikring af KamillianerGaardens lokaler og inventar	12
Renovering og fremtidssikring af KamillianerGaarden	14
Udviklingsleder på KamillianerGaardens Hospice	16
Angst og strithår	21
Visionsdag	22
Masteruddannelse i Humanistisk Palliation	24
Studerende på Hospice	27
En kursist beretter	28
Hvilken hjælp er til hjælp	29
Omsorgens og tryghedens tjeneste	30
Den yndigste rose er funden	31
Køkkenledere på hospicer har brug for hinanden	32
Royal barnedåb på storskærm	34
Dokumentation og kommunikation	35
Internundervisning	36
Fra arbejdsmiljørepræsentanten	38
En vigtig trio	40
Musikken i årets gang	42
Kamillus i 2011	44
Forventningens glæde	46
Tak	47
Bilag	49

Forord

Af Anette Agerbæk, hospicechef

På trappeafsatsen mellem de to etager på KamillianerGaardens Hospice, danser og synger en lille dreng på fire år til tonerne fra musikterapeutens lyre. Flere fra drengens familie sidder på trappen længere oppe. De smiler og nyder situationen, med tårer i øjnene. Drengens far er tæt på at afslutte sit liv på Hospice.

Musikterapeuten hjælper den lille dreng, og hans familie, med at få en pause i sorgen. Som forfatteren Don Campbell skriver: *"Musik kan danse og synge vores misstemning væk"*.

I 2011 har vi haft 230 patienter indlagt på KamillianerGaardens Hospice, med en gennemsnitlig indlæggelsestid på 16 dage. 2011 er dermed det år, hvor vi har haft flest patienter indlagt på Hospice, og hvor den gennemsnitlige indlæggelsestid har været kortest.

Når vi visiterer og indlægger patienter på Hospice, sker det på baggrund af en kvalificeret faglig vurdering af patienternes tilstand og hele deres situation. Vi vælger ikke patienter fra, hvis de bor på plejehjem, som en journalist desværre fejlagtigt skrev i en avis i 2011.

2011 blev året, hvor en donation fra Det Obelske Familiefond gjorde det muligt for støtteforeningen Kamillus at erhverve deres egne lokaler i den nederste etage på KamillianerGaarden.

Vores udviklingsleder informerer i årsberetningen om sit arbejde på KamillianerGaardens Hospice og på nationalt plan. Hun leder og løfter – i samarbejde med personalet, de frivillige og den øvrige ledelse – det faglige niveau på Hospice, så vi i højere grad end hidtil, lever op til målsætningen vedrørende forskning, udvikling og formidling. Bestyrelsen for KamillianerGaardens Hospice har valgt at oprette stillingen ved hjælp af fondsmidler. Denne mulighed er dog i længden uholdbar, derfor er håbet at Region Nordjylland bevilger midlerne til udviklingsfunktionen, så vi også fremover kan leve op til kravene om udvikling og forskningsbaseret palliativ pleje og behandling.

Tom Kristensen, hvis mor var indlagt på KamillianerGaardens Hospice i 2011 har, under en træningslejr med Audi, fundet tid til at skrive et indlæg til årsberetningen. *"Det kræver ro og fordybelse. Det som I alle gav os"*, skriver han i mailkorrespondancen vedrørende formuleringen af sit indlæg.

Planlægningen af det nye byggeri til Hospice Vendsyssel er nu, i et samarbejde mellem Region Nordjylland, bestyrelsen for Hospice Vendsyssel, og ledelsen og personalet på Hospice Vendsyssel, inde i en god gænge. Region Nordjylland har besluttet at udvide fra seks til ni hospicepladser i forbindelse med nybyggeriet. Håbet er dog stadig, at der kan udvides med yderligere tre pladser, idet vores erfaringer med at drive hospice viser, at en størrelse på 12 pladser er passende.

Hospice Vendsyssel er et veldrevet og velfungerende hospice, og vi er stolte over, at hospiceleder Birgitte Nielsen i 2011 fik overrakt Nordjyllands Sygeplejerskepris, af kredsformand Jytte Wester fra Dansk Sygeplejeråd.

Som det fremgår af flere artikler i årsberetningen, står årene 2011 og 2012 i fremtidssikringens tegn på KamillianerGaarden. Bygningerne skal, efter et grundigt forarbejde,

ombygges og renoveres. *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice* er et stort projekt, og alle i huset er involveret. Det siges at *"når forandringens vinde blæser, er der nogen, der bygger læskærme og andre, der bygger vindmøller"* – på KamillianerGaarden kan jeg roligt sige, at vi alle bygger vindmøller!

Tak til alle jer der bidrager til, at vi i så høj grad kan opfylde målene for vores hospice, til glæde for patienterne og deres pårørende.

Fra vision til vision

Af Erik Schou, bestyrelsesformand

Ved nogle lejligheder er det tid til at mindes, ved andre er det tid til at se fremad. Vi gør begge dele lige nu.

Biskop Henrik Christiansen er død

KamillianerGaardens Hospice mindes i år biskop Henrik Christiansen, der døde i september 2011. Henrik Christiansen var en markant skikkelse i det nordjyske og var en hovedhjørnesten i arbejdet med at forme visionen i den arbejdsgruppe, der i sin tid lagde grunden for etableringen af KamillianerGaardens Hospice. Henrik Christiansen var en levende, engageret og indsigtsfuld nøglespiller i det arbejde, der forestod: Dels at tænke i de større linjer, uden at glemme detaljen, og dels i kontakten med et netværk af venner i både kirkeligt regi og på politisk niveau. Utrættelig og dedikeret var han motoren og pulsen i vort arbejde.

Det var en stor rigdom at møde og kende Henrik Christiansen gennem de mange års samarbejde, og det var med stor sorg, vi modtog meddelelsen om hans bortgang. Når vi nu mindes ham, er det med taknemmelighed over at have kendt ham, at have mærket hans varmt bankende hjerte for vort fælles projekt og over det store arbejde, han gjorde for at realisere det.

Palliation i udvikling

Visionerne for den palliative indsats i Nordjylland er i stadig udvikling, og i år står de bygningsmæssige rammer i centrum: Vi er i færd med at opruste både på KamillianerGaarden og Hospice Vendsyssel, så vi kan møde fremtidens udfordringer og behov.

I de processer, der nu er sat i gang i Aalborg og Frederikshavn, er det afgørende, at vi er enige om, at der, hvor *"plejer går ind, går engagement og fornyelse ud".* Der skal tænkes nye tanker, men det må dog fortsat ske på grundlag af den viden og de erfaringer, der er høstet i de forløbne år. Det erfarne engagement er derfor en god platform, når vi skal arbejde med ændring af KamillianerGaardens fysiske rammer, og for Hospice Vendsyssels byggeplaner.

Vi, der igangsatte udviklingen af et hospice i Nordjylland, kan glæde os over, at vores tanker stadig er brugbare som ramme om fornyelsen nu tolv år senere. Den dynamik, der ligger i samspillet mellem professionelle og frivillige, er livsnerven i det at udvikle miljøer omkring den syge og de pårørende. Og netop det var, og er, drivkraften i vores tanker og ideer.

Tak

At det er lykkedes at føre ideerne ud i praksis, hænger i høj grad sammen med, at ledelsen ikke ønsker hierarkiets faste struktur, men har udviklet et netværk, hvor alle kan blive set og værdsat; hvor alle kan udvikle deres særlige indfaldsvinkel til arbejdet på Hospice og kan være en del af fornyelsens platform.

Derfor er fortsat uddannelse også et vigtigt element for at bidrage til sammenhæng mellem den indsigt forskning giver og den hverdag, der lever i vort palliative miljø. Det er helt centralt, at forskningens resultater omsættes i vores dagligdag, og derfor ønsker jeg at takke de mange, der til stadighed uddanner sig.

Tak for det store arbejde, der udføres af vores udviklingsleder. Hendes indsats holder balancen mellem fornyelse, gode erfaringer og ny viden, og er derfor helt central i vore bestræbelser på at holde så højt et fagligt niveau, at vi stadig kan betegnes som specialister i palliativ omsorg.

Tak til de mange frivillige, der gerne vil være her og stiller deres tid, livserfaring og indlevelse til rådighed, hvor det ønskes af de indlagte eller de pårørende. Tak fordi I har fastholdt jeres centrale betydning i dette levende miljø.

Tak til staben af professionelle, fordi I ønsker indflydelse og stadig, efter alle disse år, reflekterer over, hvordan praksis kan fornyes. I har givet væsentlige bidrag til tankerne omkring 'KamillianerGaardens Hospice Version 2'. Det kræver en stærk fælles tilgang, indsigt i egen rolle i samspillet, stor tillid og åbenhed i samarbejdet.

Hospice Vendsyssel

Efter en årrække, hvor KamillianerGaardens Hospice og Hospice Vendsyssel har kørt parløb, er tidspunktet nu kommet, hvor Hospice Vendsyssel løsriver sig fra os i Aalborg. I har netop – i samarbejde med Region Nordjylland – startet planlægningen af nybyggeriet i Frederikshavn, og herfra skal derfor lyde et lykke til med at indrette jeres nye hjem på Suderbovej. Også tillykke med, at I alle – professionelle, frivillige og bestyrelse – arbejder så kompetent og ivrigt på at forvandle *jeres* vision og *jeres* tanker om fremtiden, til en tryg og god ramme om livet på *jeres* hospice.

Medejerskab

Endelig vil jeg takke bestyrelsen for KamillianerGaardens Hospice for et godt og tillidsfuldt arbejde, især som det har udmøntet sig i tilliden, der er vist i forbindelse med arbejdet med den nye version af KamillianerGaardens Hospice. En inspirerende ramme om livet på Hospice bliver endnu bedre, og fornyelsen finder sted på en sådan måde, at alle kan føle medejerskab til vores hospice i dets nye skikkelse.

Kvantitative data

Af Jette Bjørn Bjørnes, sekretær

KamillianerGaardens Hospice har i perioden 01.01.2011-31.12.2011 modtaget i alt 339 henvisninger angående borgere, som opfyldte visitationskriterierne.

Henvist og indlagt

230 patienter blev indlagt på Hospice. Heraf er:

- 188 patienter afgået ved døden ~ 81,7 %
- 31 patienter blev udskrevet til eget hjem ~ 13,5 %
- 2 patienter blev udskrevet til plejehjem ~ 0,9 %
- 9 patienter var fortsat indlagt ~ 3,9 %

De 230 patienter var indlagt fra 2 til 168 døgn, sammenlagt 3691 døgn. Dette svarer til en gennemsnitlig indlæggelsestid på 16 døgn og en belægningsprocent på 84,3.

Kommentar

Gennemsnitlig indlæggelsestid:

I 1999: 20,7 døgn
I 2000: 19,7 døgn
I 2001: 18,9 døgn
I 2002: 21,0 døgn
I 2003: 18,8 døgn
I 2004: 21,8 døgn
I 2005: 18,5 døgn
I 2006: 17,6 døgn
I 2007: 16,7 døgn
I 2008: 16,7 døgn
I 2009: 17,6 døgn
I 2010: 17,0 døgn
I 2011: 16,0 døgn

Indlæggelsestiden

- 01-07 dage: 91 patienter ~ 39,6 %
- 08-14 dage: 59 patienter ~ 25,6 %
- 15-21 dage: 41 patienter ~ 17,8 %
- 22-28 dage: 11 patienter ~ 4,8 %
- 29-56 dage: 17 patienter ~ 7,4 %
- >56 dage: 11 patienter ~ 4,8 %

Kommentar

65,2 % af patienterne var indlagt i mindre end 15 dage.

Kønsfordeling

Af de 230 patienter var:

- 138 kvinder ~ 60,0 %
- 92 mænd ~ 40,0 %

Kommentar

I 1999: 59,8 % kvinder og 40,2 % mænd
I 2000: 52,4 % kvinder og 47,6 % mænd
I 2001: 55,7 % kvinder og 44,3 % mænd
I 2002: 60,8 % kvinder og 39,2 % mænd
I 2003: 53,4 % kvinder og 46,6 % mænd
I 2004: 50,6 % kvinder og 49,4 % mænd
I 2005: 54,0 % kvinder og 46,0 % mænd

I 2006: 57,6 % kvinder og 42,4 % mænd
I 2007: 54,5 % kvinder og 45,5 % mænd
I 2008: 57,0 % kvinder og 43,0 % mænd
I 2009: 47,1 % kvinder og 52,9 % mænd
I 2010: 52,1 % kvinder og 47,9 % mænd

Civilstatus

- 136 patienter gift/samboende ~ 59,1 %
- 94 patienter aleneboende ~ 40,9 %

Alder

Gennemsnitsalderen var 66 år. Aldersspredning fra 41 til 92 år, og med følgende aldersgrupperinger:

- 41-49 år: 14 patienter ~ 6,1 %
- 50-59 år: 32 patienter ~ 13,9 %
- 60-69 år: 63 patienter ~ 27,4 %
- 70-79 år: 83 patienter ~ 36,1 %
- 80-89 år: 34 patienter ~ 14,8 %
- 90-92 år: 4 patienter ~ 1,7 %

Kommentar

Gennemsnitsalderen har ligget stabilt omkring 65 år i flere år.

Indlagt fra

Af de 230 patienter, der blev indlagt var:

- 111 fra eget hjem ~ 48,3 %
- 7 fra plejehjem ~ 3,0 %
- 112 fra sygehus ~ 48,7 %

De 112 indlæggelser fra sygehus fordelte sig således:

- 87 patienter fra Aalborg Sygehus
- 10 patienter fra Sygehus Vendsyssel, Hjørring
- 1 patient fra Sygehus Vendsyssel, Frederikshavn
- 5 patienter fra Dronninglund Sygehus
- 2 patienter fra Sygehus Himmerland, Hobro
- 4 patienter fra Sygehus Himmerland, Farsø
- 2 patienter fra Sygehus Thy-Mors
- 1 patient fra et sygehus i en anden region

Geografisk fordeling

I 2011 kom patienterne fra følgende kommuner/ regioner:

- Brønderslev Kommune: 18 patienter
- Frederikshavn Kommune: 3 patienter
- Hjørring Kommune: 9 patienter
- Jammerbugt Kommune: 19 patienter
- Mariagerfjord Kommune: 4 patienter
- Rebild Kommune: 9 patienter
- Thisted Kommune: 2 patienter
- Vesthimmerlands Kommune: 1 patient
- Aalborg Kommune: 162 patienter
- Region Hovedstaden: 1 patient
- Region Midtjylland: 1 patient
- Region Syddanmark: 1 patient

Kommentar

KamillianerGaardens Hospice er omfattet af Sundhedslovens § 86 og kan derfor modtage patienter fra alle regioner.

Visiteret til

Patienterne blev visiteret til:

- 144 patienter til livets afslutning ~ 62,6 %
- 61 patienter til symptomlindring ~ 26,5 %
- 15 patienter til aflastning ~ 6,5 %
- 10 patienter til rehabilitering ~ 4,4 %

Diagnose

Af de 230 patienter havde 223 cancer som hoveddiagnose:

- 9 patienter med cancer i hoved/hals ~ 3,9 %
- 42 patienter med cancer i mave/tarm ~ 18,3 %
- 61 patienter med cancer i lunge/lungehinde ~ 26,5 %
- 22 patienter med cancer i brystet ~ 9,6 %
- 15 patienter med cancer i bugspytkirtel ~ 6,5 %
- 20 patienter med cancer i livmoder/æggestokke ~ 8,7 %
- 8 patienter med cancer i hjerne ~ 3,5 %
- 7 patienter med cancer i huden/bindevæv ~ 3,0 %
- 16 patienter med cancer i prostata ~ 7,0 %
- 8 patienter med cancer i nyre/urinveje ~ 3,5 %
- 4 patienter med cancer i lever/galdeveje ~ 1,7 %
- 4 patienter med cancer i blod/lymfe ~ 1,7 %
- 7 patienter med ukendt cancer ~ 3,0 %

Patienter med anden diagnose

- 1 patient med svær lunge insufficiens ~ 0,4 %
- 2 patienter med hjerte insufficiens ~ 0,9 %
- 4 patienter var medindlagt ~ 1,7 %

Symptomer

Hyppigste gener/symptomer ved indlæggelsen:

- Udtalt træthed
- Smerter
- Appetitløshed
- Meget afkræftet
- Dårlig almen tilstand
- Åndedrætsbesvær
- Kvalme
- Vægttab
- Ødemer
- Obstipation
- Angst
- Forstyrret virkelighedsopfattelse
- Manglende søvn og hvile
- Lammelser
- Infektion
- Depression
- Sorg
- Blødninger

Kommentar

Nævnte gener/symptomer er opstillet i den rækkefølge de hyppigst er forekommet.

Overnattende pårørende

I 2011 har 155 pårørende (fem hunde og en fugl) overnattet på Hospice, hvilket udgør 875 døgn:

- 134 personer i 1-7 døgn
- 9 personer i 8-14 døgn
- 5 personer i 15-21 døgn
- 5 personer i 22-28 døgn
- 2 personer i >29 døgn

Kommentar

Antallet af overnattende pårørende:

I 1999: 87 pårørende i 412 døgn
I 2000: 140 pårørende i 693 døgn
I 2001: 227 pårørende i 937 døgn
I 2002: 175 pårørende i 975 døgn
I 2003: 217 pårørende i 968 døgn
I 2004: 258 pårørende i 963 døgn
I 2005: 183 pårørende i 842 døgn
I 2006: 259 pårørende i 1174 døgn
I 2007: 248 pårørende i 1395 døgn
I 2008: 239 pårørende i 972 døgn
I 2009: 230 pårørende i 954 døgn
I 2010: 232 pårørende i 722 døgn

Til stede ved dødsfald

I forbindelse med dødsfald var der pårørende og personale tilstede ved 143 patienter, ved 27 dødsfald var der personale til stede og ved 18 dødsfald var der ingen til stede.

Højtidelighed på Hospice

I forbindelse med dødsfald var der i 2011 højtidelighed hos 126 patienter (67,0 %). Hos 62 patienter var der ikke højtidelighed (33,0 %).

Opfølgning til de efterladte pårørende

Pårørende til 149 patienter har ønsket opfølgning halvanden måned efter patientens død (79,3 %). Pårørende til 39 patienter har ikke ønsket opfølgning efter patientens død (20,7 %).

Cirka 230 pårørende deltog i mindegudstjeneste på Allehelgensdag den 6. november 2011. Der blev holdt pårørende aftener den 10. maj og den 6. oktober med deltagelse af i alt 90 pårørende.

Kommentar

Ofte er der tale om flere pårørende til en afdød patient, der ønsker opfølgning, for eksempel ægtefællen, en voksen datter og en teenagersøn.

Aktører

Udover plejepersonalet og lægerne har følgende medarbejdere været involveret under patienternes indlæggelse:

- Hospicepræsten: 73 patienter ~ 31,7 %
- Socialrådgiveren: 3 patienter ~ 1,3 %
- Psykologen: 4 patienter ~ 1,7 %
- Fysioterapeuten: 43 patienter ~ 18,7 %
- Musikterapeuten: 108 patienter ~ 47,0 %
- Zoneterapeuten: 14 patienter ~ 6,1 %
- Økonomaen: 230 patienter ~ 100 %

Fremtidssikring af KamillianerGaardens lokaler og inventar

Af Anette Agerbæk, hospicechef

KamillianerGaardens Hospice har eksisteret i mere end 12 år, til glæde for mange patienter og pårørende. Lokalerne og inventaret er slidt, og – med baggrund i hospicefilosofiens værdier – har alle husets brugere længe haft kreative ideer og ønsker til, hvordan huset i endnu højere grad kan være den perfekte ramme for det lindrende arbejde på Hospice.

Gennem hele 2011 har vi derfor, og efter bestyrelsens ønske, involveret patienter, pårørende, medarbejdere og frivillige i *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice*.

En styregruppe har sammen med en arkitekt og en indretningsarkitekt fundet frem til det ønskede skitseprojekt for det fremtidige KamillianerGaardens Hospice.

Som baggrund for skitseprojektet er der indsamlet en stor mængde data. Både patienter, pårørende, personale og frivillige er interviewet. Der har desuden været holdt gruppearbejde på en tværfaglig visionsdag, og de tidligere arbejdspladsvurderinger er ligeledes inddraget.

Fremtidssikringen af Hospice omfatter blandt andet en energirenovering med nye vinduer, og solceller på taget. Huset skal åbnes ud mod den smukke hospicehave, og etagerne skal bindes bedre sammen af en ny trappe. Der skal indrettes en dagligstue, alle patientstuerne skal indrettes med loftlifte, og alle rum i hele huset skal males og indrettes med nye møbler.

Finansieringsplanen for projektet er planlagt ud fra energilån, egne opsparede midler og fondsmidler. 26 fonde er søgt, og mange har allerede givet flotte tilsagn til projektet, hvilket glæder os rigtig meget.

Det bliver nødvendigt at genhuse Hospice under ombygningen, fordi der vil forekomme både larm og støv.

Region Nordjylland skal behandle projektet på møde i januar 2012, hvor vi håber at få lov til at arbejde videre. I givet fald vil vi kunne flytte ud i foråret, og vende tilbage til et bedre hospice for patienter og pårørende, og en bedre arbejdsplads for personale og frivillige, allerede i efteråret 2012.

Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice er vokset frem blandt kreative ildsjæle, og med den tidlige involvering af både patienter, pårørende, medarbejdere og frivillige, har det allerede været en meget inspirerende proces. Arbejdet med den konkrete ombygning og genhusning kan jeg ikke beskrive mere klart end én af hospicesygeplejerskerne gjorde i sit julekort til kollegerne på Hospice: *”Den største udfordring i 2012 bliver nok ombygning og genhusning, hvor der bliver brug for lodder og trisser for at få alt til at gå op i en højere enhed. Hvor der er vilje er der vej!”*

Fremtidssikringen af Hospice omfatter blandt andet en energirenovering med nye vinduer, og solceller på taget. Huset skal åbnes ud mod den smukke hospicehave, og etagerne skal bindes bedre sammen af en ny trappe. På næste opslag viser vi arkitektens vision for ombygningens hovedgreb: Hjerterummet.

kamillianergaarden vision
bjerg arkitektur a/s
bjerg.nu

Renovering og fremtidssikring af KamillianerGaarden

Af Mark Krebs, arkitekt

Hele processen omkring *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice*, med renovering og fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice, er præget af et stort ønske om brugerinddragelse. Alle brugere, både plejepersonale, og ansatte i servicefunktioner, rengøring, køkken, Det Palliative Team samt patienter, frivillige og pårørende, har allerede tidligt i projektet haft lejlighed til at komme med deres erfaringer, ris og ros i forhold til de eksisterende forhold, samt forbedringsforslag, og ikke mindst ønsker og drømme for fremtidens hospice.

For bjerg arkitektur a/s var det en meget spændende og inspirerende proces, hvor udviklingsleder Kirsten Ribberholt Justesen og jeg i starten gennemførte en række interviews med mange brugere i blandede grupper, hvorved vi fik så mange synspunkter og aspekter med som muligt. Interviewfasen blev afrundet med en visionsdag i maj måned. Her fik vi fra tegnestuen mulighed for at præsentere de første skitser, som var lavet på grundlag af interviewene. Det var en spændende dag, hvor der med stor begejstring og engagement fra alle deltagerne blev diskuteret, arbejdet og ydet konstruktiv kritik.

kamillianergaarden vision / hjerterum

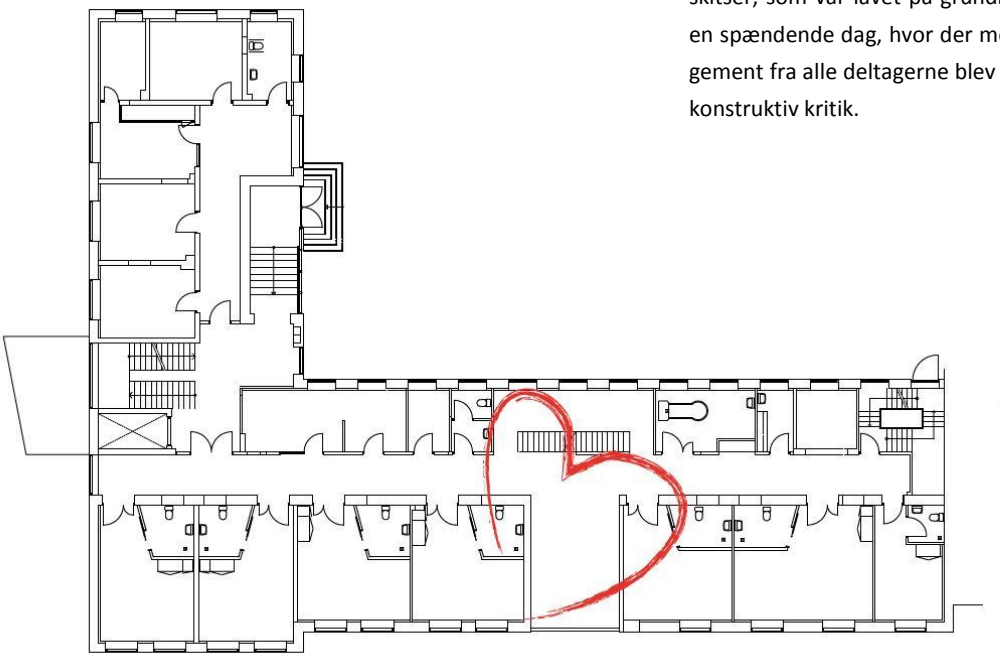

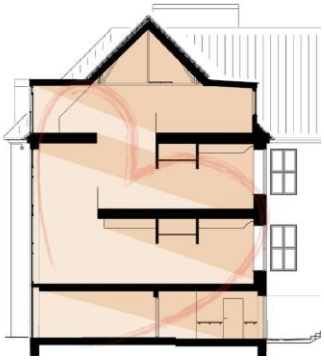

Det er vores erfaring på tegnestuen, at en tidlig og åben brugerinddragelse i designprocessen bør være et centralt element, og er helt uundværlig for at gøre et projekt til en succes. En proces, hvor mange bliver hørt og hvor der er plads til den enkeltes oplevelser, erfaringer og tanker, og en proces, som bidrager til en fælles forståelse og ejerskab over projektet.

Helt fra projektets start blev der arbejdet med at beskrive ønsker, drømme og forbedringer, men også at få beskrevet, hvad der fungerer godt på Hospice, og derfor skal bibeholdes. Det er især meget vigtigt, at den gode atmosfære, der allerede er på Hospice, videreføres. En energirenovering er også nødvendig.

Efter at de overordnede bygningsmæssige funktioner og sammenhænge var fastlagt, blev der i det videre forløb arbejdet i mindre grupper med hvert deres ansvar for specifikke arbejds- og fagområder. Projektet blev efterhånden mere detaljeret, og møblering, indretning og farvesætning blev diskuteret.

For os som rådgivere har hele processen været vigtig og givende. Vi har haft mulighed for at komme tæt på de daglige funktioner, og har fået et godt indblik i dagligdagen på KamillianerGaardens Hospice.

Det har været et spændende og inspirerende forløb, og vi er glade for, at vi fik mulighed for at være en del af processen tidligt i forløbet. Vi håber, at KamillianerGaardens Hospice efter renoveringen stadigvæk har den gamle sjæl – i nye og fremtidssikrede rammer.

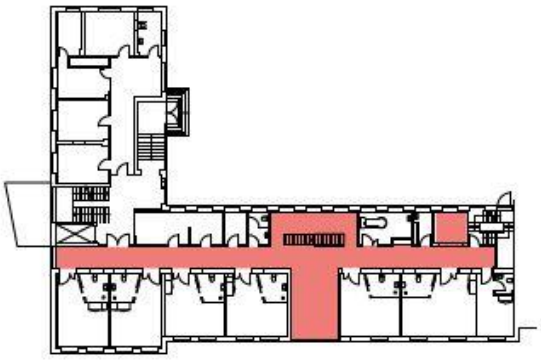

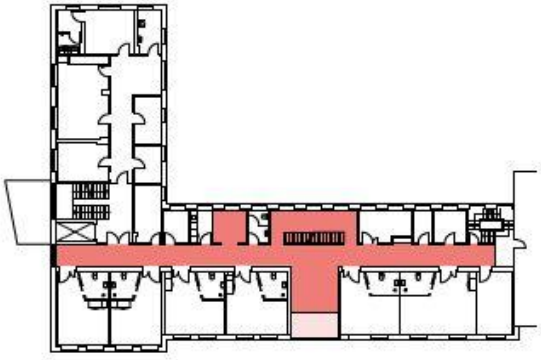

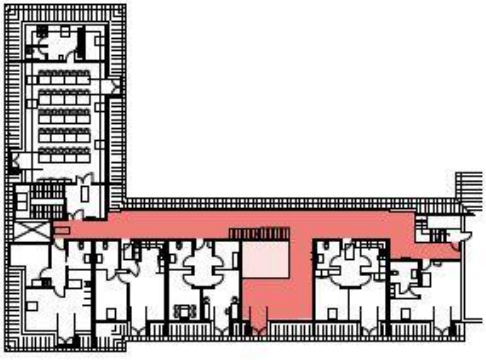

***HJERTERUMMET** er ombygningens hovedgreb. Alle bygningens gangarealer (de røde felter på tegningerne til højre) bindes sammen af Hjerterummet – en åben, tre etager høj 'lysskakt', hvor man fra messaniner på de to øverste etager kan se ned gennem rummet til nederste etage og udgangen til hospicehaven (se snittegningen til venstre). Hensigten er at knytte bygningens etager og funktioner stærkere sammen, at skabe en lys og venlig atmosfære i huset, og at opbløde grænsen mellem inde og ude.*

bjerg arkitektur a/s
bjerg.nu

Udviklingsleder på KamillianerGaardens Hospice

Af Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder

Udviklingslederens arbejde er mangfoldigt. Det spænder fra opgaver internt på Hospice der i sig selv er mangeartede – som for eksempel det at finde den bedste, og samtidig mest økonomiske løsning med luftskiftemadrasser, at udvikle de faglige konferencer, at lægge en ny artikel om et aktuelt emne i nyhedsbogen – til eksterne funktioner, som for eksempel en bestyrelsenpost i Dansk Palliativ Database. Som stillingens formelle titel: *Afdelingsleder med ansvar for forskning og udvikling* antyder, er udviklingslederen desuden en del af ledelsen på KamillianerGaardens Hospice.

Da man i 2009 oprettede DMCG-pal (Dansk Multidiciplinær Cancergroup Palliation) startede et fælles nationalt projekt med henblik på at udvikle og videnskabeliggøre det palliative felt i Danmark. Frem til 2009 havde en gruppe af ledere fra danske palliative teams og hospicer gjort et stort fælles nationalt udviklingsarbejde. Tværfaglighed er et af palliationens bærende elementer, og DMCG-pal er værdifuld ved netop at være det.

Kliniske retningslinjer

Et af projekterne i DMCG-pal er at udarbejde nationale evidensbaserede kliniske retningslinjer. Jeg meldte min interesse for at deltage i arbejdet, og fik en plads i koordinationsgruppen.

Hensigten med projektet er ikke blot at udarbejde fælles kliniske retningslinjer, så patienter i palliative forløb kan tilbydes et ensartet højt niveau i behandling og pleje i Danmark, men også at personalet, som arbejder indenfor palliation, får mulighed for at opkvalificere sig. Retningslinjerne skal ideelt set udarbejdes af klinikere fra alle dele af landet, og grupperne skal være tværfaglige og bestå af klinikere både med og uden en akademisk grad. Koordinationsgruppen har udarbejdet en slags drejebog for arbejdet med de kliniske retningslinjer og følger med afsæt i den arbejdet i de mange grupper tæt. Vi planlægger også den undervisning, som arbejdsgrupperne skal have, inden de kan gå i gang. I øjeblikket sidder klinikere, blandt andre KamillianerGaardens sygeplejerske Mette Albæk Christensen, rundt om i landet og arbejder på ikke færre end 17 kliniske retningslinjer. Det er stort!

Medlemmerne i koordinationsgruppen er også ledere for hver sin arbejdsgruppe. Jeg er leder for gruppen, som udarbejder en klinisk retningslinje om pårørende. Vi har, som alle de andre grupper, haft store udfordringer. Det har været svært at sammensætte en gruppe efter forskrifterne. Arbejdet har taget længere tid end forventet. Specielt var litteratursøgningen og gennemlæsningen af de mange videnskabelige artikler vanskelig og tidskrævende. Der er skrevet mange artikler om, at pårørende til døende patienter har det svært, færre om hvad der kan hjælpe pårørende, og kun få artikler beskriver videnskabeligt arbejde med evidens for, hvad der gavner pårørende. Det er lidt skuffende. Vi ville så gerne have udarbejdet flere og klarere anbefalinger om omsorg for pårørende i det palliative felt, end artikelmaterialet har givet grundlag for.

I Center for Kliniske Retningslinjer, hvor hver enkelt

retningslinje skal godkendes, har de naturvidenskabelige kvantitative metoder en vis forrang i forhold til godkendelser. Men vores område – pårørende i den palliative omsorg – egner sig måske i virkeligheden bedre til at blive undersøgt med kvalitative metoder, som for eksempel sygeplejeforsker Karen Marie Dalgaard, fra Det Palliative Team på KamillianerGaarden, har gjort i sit arbejde.

Den kliniske retningslinje om pårørende er dog ved at være klar til godkendelse i centeret. Dernæst skal retningslinjen implementeres, men dermed er gruppens arbejde ikke slut. Om få år skal den, som de andre retningslinjer, føres up to date.

I koordinationsgruppen har vi inddraget de erfaringer, som de første arbejdsgrupper har gjort sig, og det kommer de nyere grupper til gode. For eksempel i form af mere målrettet undervisning, hjælp af bibliotekar til litteratursøgning, og bedre muligheder for vejledning undervejs i processen. Koordinationsgruppen er også i dialog med Center for Kliniske Retningslinjer om vægtningen af de forskellige videnskabelige metoder.

Arbejdet med de kliniske retningslinjer har i høj grad styrket mine kompetencer, men arbejdet har krævet meget tid.

Dansk Palliativ Database

Dansk Palliativ Database (DPD) er en del af DMCG-pal. Sammen med overlæge Helle Bjørn Larsen fra Det Palliative Team, sidder jeg i bestyrelsen for DPD.

DPD er en kvalitets- og forskningsdatabase, der har til formål at danne grundlag for forskning i, og kvalitetsudvikling af, den palliative indsats i Danmark. DPD blev i oktober 2009 godkendt af Sundhedsstyrelsen som landsdækkende, klinisk kvalitetsdatabase. Indtastning af patientdata blev påbegyndt i 2010. Fagpersoner, der arbejder med palliation på det specialiserede niveau i Danmark, indtaster nu data i databasen. Aktuelt giver databasen for eksempel overblik over, hvor længe patienter venter på kontakt med team, hospice eller palliativ afdeling, hvor lang tid patienten er i behandling, hvor mange patienter der er på de enkelte hospicer, og så videre. Min forventning er at databasen udvikler sig, så også kliniske data med tiden kan registreres, ligesom det vil være relevant at anvendelsen af de kliniske retningslinjer registreres i databasen.

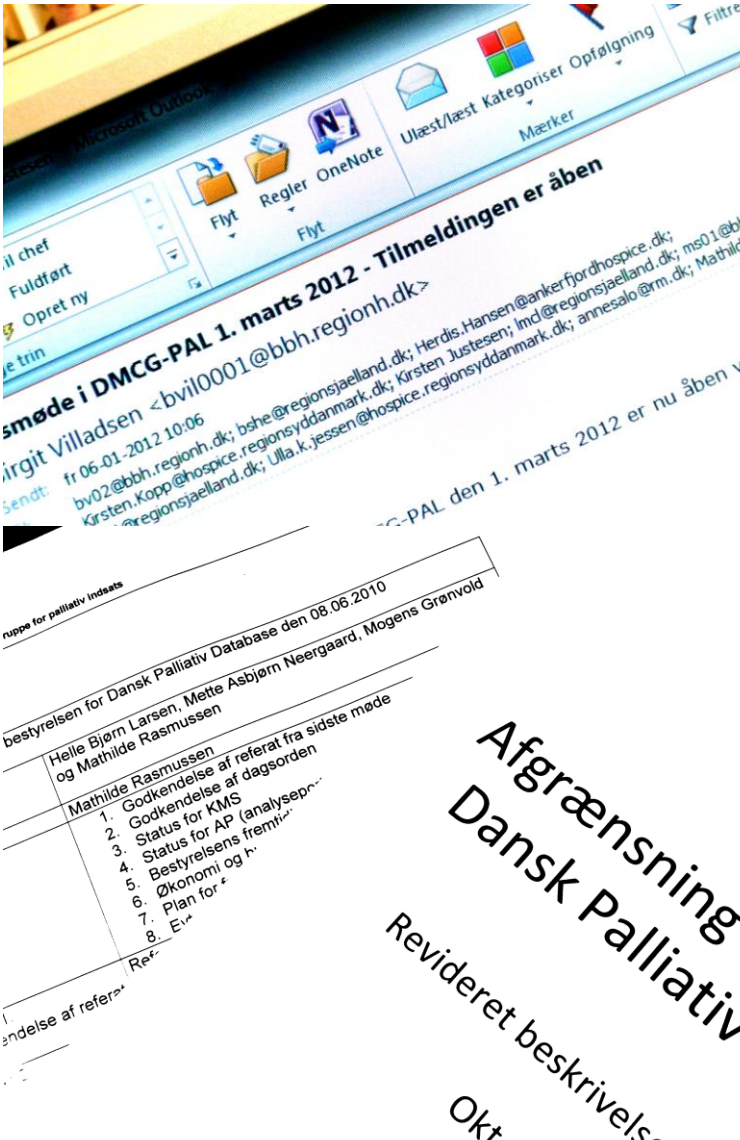

Pårørendegruppe på Hospice

På KamillianerGaarden har vi desuden haft vores egen arbejdsgruppe med samme fokus. Også denne gruppe er tværfaglig med deltagere fra Det Palliative Team, Hospice Vendsyssel og KamillianerGaardens Hospice. Gruppen har læst litteratur på området og har efterfølgende revideret vores lokale tilbud til de pårørende.

Fremover vil opfølgningssamtaler ikke uden videre blive tilbudt alle pårørende. Kontaktpersonen skal nu foretage en vurdering af behov, så hjælpen i højere grad gives til de pårørende, der trænger til den. Arbejdsgruppen har samtidig lavet en ny pjece, som udleveres til alle pårørende. Pjecen fortæller om sorg og opfordrer de efterladte, der får behov for hjælp, til at henvende sig til egen læge, til Det Palliative Team eller til Hospice.

Der skal fremover være fire pårørendemøder om året, hvor fagpersonale formidler viden om sorg og sorgreaktioner til efterladte til patienter på Hospice og fra Det Palliative Team .

Kamilluscaféen er også udsprunget af pårørendegruppens arbejde. Den drives af de frivillige og er et socialt tiltag, hvor efterladte kan mødes til socialt samvær med frivillige to gange om måneden.

Gruppen foreslog desuden en evaluering og eventuelt en afvikling af traditionen med KamillianerGaardens Allehelgensfejring, da det er blevet almindeligt, at fejre Allehelgen i folkekirkens sogne.

Gruppen har endvidere indsamlet data om tiltag for efterladte, som andre tilbyder. Listen ligger indtil videre på hjemmesiden og opdateres en gang om året.

Gruppen fremlagde sit arbejde på et fællesmøde i marts 2011. Personalet blev opdateret på den nyeste viden om efterladte og blev orienteret om arbejdsgruppens konklusioner. Nu arbejder vi alle på at føre dem ud i livet.

Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice

I forbindelse med starten på projektet om fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice fik jeg en drømmeopgave: Jeg

skulle indsamle viden og inspiration til styregruppen i forbindelse med husets indretning, og det på en sådan måde, at alle i huset fik indflydelse og dermed medejerskab til projektet.

Jeg valgte at arbejde efter metoden, Proaktiv teknologivurdering, som er god, fordi den giver de interviewede mulighed for først at udtale sig om funktioner i huset, som de ønsker at beholde og siden om nye funktioner. Vi gik ikke op i hvor, der var plads til hvad, da hensigten i første omgang var at se muligheder og ikke begrænsninger. Interviewene fandt sted som en slags fokusgruppeinterviews med mig som moderator og Mark Krebs fra bjerg arkitektur a/s som observatør. Vi havde i forvejen udarbejdet en interviewguide som sikrede, at vi kom omkring husets vigtigste funktioner – både ude og inde. De interviewede skulle udtale sig om funktion, indretning og æstetik.

I alt 50 personer blev interviewet i større eller mindre grupper. Det drejede sig om alle personalegrupperne, de frivillige, personale fra Det palliative Team og enkelte patienter og pårørende. Det var festlige dage i undervisningslokalet. Det var tydeligt, at alle holdt meget af vores gamle hus. Inspireret af hinanden kom vi vidt omkring, og deltagerne havde utallige gode ideer til forbedringer. Vi modtog også ideer og tegninger fra dem, der ikke kunne være med.

Alt blev sammenfattet, og fremlagt på visionsdagen den 10. maj på Sohngaardsholm Slot, hvor alle ansatte og frivillige deltog. Styregruppen har også senere brugt sammenfatningen i deres arbejde.

Sygeplejekonferencerne

I 2011 har afdelingssygeplejerske Ann-Brit Schmidt og jeg arbejdet på at optimere de daglige sygeplejekonferencer. En gang om måneden planlægger vi den næste måneds konferencer med fokus på at skabe et rum for refleksion og vidensdeling. Plejepersonalet møder mange forskellige udfordringer i deres arbejde med de palliative patienter og

Udviklingsleder Kirsten Ribberholt Justesen og arkitekt Mark Krebs fremlægger sammenfatningen af den indledende interviewfase i forbindelse med Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice. Visionsdagen på Sohngaardsholm Slot.

deres pårørende. Det er derfor nødvendigt med et forum, hvor nogle af oplevelserne kan bearbejdes. Jeg benytter metoder fra min baggrund som sygeplejefaglig vejleder, når jeg leder reflektionsprocessen. Hensigten er at opnå en fælles refleksion, som er til nytte både for den person, som tager det konkrete emne op, og for alle os andre. Der ligger meget anerkendelse i disse metoder. Af og til benytter vi også sygeplejekonferencen til at introducere ny viden, og en gang om ugen har vi 'positiv dag', hvor vi reflekterer over de plejetiltag, der lykkes. Ligeledes en gang om ugen tager vi udgangspunkt i Hospicefilosofien. I 2012 vil vi igen evaluere konferenceformen.

Palliationskurser

Sammen med Det Palliative Team har vi, som vi plejer,

Også på sygeplejekonferencer skal der være plads til et smil. Faktisk er det vigtigt for os, der arbejder på KamillianerGaarden, at vi kan le sammen. Fra venstre: sygeplejerske Mette Albæk Christensen, sygeplejerske Karen Leth og sygeplejerske Lise Winge Dagen.

holdt to palliationskurser i 2011. Kursisterne er, for de flestes vedkommende, sygeplejersker som arbejder i hjemmesygeplejen eller på sygehusene, men i år havde vi også to socialrådgivere med. Underviserne er klinikere fra Det Palliative Team og fra Hospice, og Lars Møller fra Det Palliative Team og jeg er kursusledere. Kurset varer i alt fem dage, og de evalueringer vi modtager fra kursisterne er gode. Det er dejligt at opleve det engagement og den arbejdsglæde, kursisterne lægger for dagen, og vi mærker tydeligt, at der er mange dygtige 'palliatører' i kommunerne og på sygehusene. En kursist har beskrevet sit kursusforløb andet steds i årsberetningen.

Kompetenceudvikling og øvrige opgaver

Det er udviklingslederens privilegium, sammen med afdelingssygeplejersken at arbejde med personalets kompetenceudvikling. Vi tager stilling til de ansattes kursusansøgninger og ønsker om at komme på konference i Danmark eller i udlandet. Vi arrangerer også internundervisning og temadage, og planlægger faglige indslag på personalemøderne.

Som udviklingsleder har jeg desuden været foredragsholder for de mange og forskellige grupper, som vil høre om Hospice; været vejleder for en gruppe nyansatte sygeplejersker; hjulpet sygeplejestuderende, som skal arbejde med videnskabelige artikler under den kliniske undervisning på Hospice; været redaktør for hjemmesiden; deltaget i havegruppen, som foruden mig består af frivillige; haft redaktionelle opgaver i forbindelse med årsberetningen, undervisningsopgaver, ledelsesopgaver og møder.

Der er med andre ord nok at se til. Og jeg synes, det er spændende!

Angst og strithår

Af Mai Vestergaard, sygeplejerske

Jeg havde i et par aftenvagter passet en patient, som jeg her kalder Magda. Magda led af dyspnø og angst. Hun var generelt bange for at dø og fik voldsomme angstanfald, når hun havde svært ved at trække vejret. Det var mit indtryk, at hun kæmpede hårdt for at flygte fra al den angst og sorg hun følte.

Vi havde en god kontakt, der indeholdt både humor og alvorlig samtaler. På begge vagter kommenterede hun mit hår, som er kort og pjusket. Hun spurgte, hvilken frisør jeg gik hos og rørte også flere gange ved håret – Magda syntes, det var helt specielt, at det 'stikkede', når hun kørte hånden hen over det.

Da jeg på den tredje aftenvagt mødte ind om eftermiddagen, var Magda meget urolig og angst. Hun kunne dårligt holde ud at ligge i sengen. Hun fik angstanfald med vejrtrækningsproblemer og udviste vredladen adfærd overfor både sine pårørende og os, der var hos hende som personale. Jeg opholdt mig meget på hendes stue og forsøgte at skabe ro og tryghed derinde. Uanset hvad jeg gjorde, ville Magda ikke vide af mig, og hun bad mig flere gange om at gå, eller hente en anden, så hun ikke skulle være sammen med mig. Hun sagde, at jeg var et ondskabsfuldt menneske. Det var tydeligt for mig, at Magda var meget forpint, og som tiden gik, blev jeg mere og mere fortvivlet over ikke at kunne hjælpe hende. Mens jeg sad ved siden af sengen spekulerede jeg på, hvordan jeg kunne nå den Magda, jeg havde været sammen med de sidste aftener.

Magda sad på sengekanten. Hun var rastløs og ville gerne op at stå, men på grund af svaghed i benene kunne hun ikke. Jeg prøvede gentagne gange at få lov til at hjælpe hende tilrette i sengen, så hun kunne slappe lidt af, men ligegyldigt hvad jeg gjorde, kunne jeg ikke hjælpe Magda.

Pludselig kom jeg i tanke om vores samtaler om mit hår, og at Magda kunne lide den stikkende fornemmelse, når hun rørte ved det. Jeg spurgte, om hun kunne huske, vores snak om mit hår fra den foregående aften. Hun svarede bekræftende, men fortsatte: - Dig snakker jeg ikke med mere!

Jeg førte nu stille og roligt hendes hånd op til mit hår, og med et ændrede Magda indstilling til mig. - Er det dig, sagde hun. Da jeg svarede ja, spurgte hun, om jeg ville hjælpe hende med at komme op i sengen og blive siddende hos hende og holde hende i hånden.

Den aften gik jeg hjem med en skøn følelse, og med en tilfredshed over, at jeg fandt en vej ind til Magda igen.

VISIONSDAG

DEN 10. MAJ 2011 var personalet, bestyrelsesformanden og mange af de frivillige på KamillianerGaardens Hospice samlet til Visionsdag på Sohngaardsholm Slot. Og dagen *stod* i visionernes tegn. Kim Dircknick-Holmfeldt (*Sansernes hospital*) talte om arkitektur, udviklingsleder Kirsten Ribberholt Justesen fremlagde et sammendrag af de 50 indledende interviews i forbindelse med *Projekt fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice*, arkitekt Mark Krebs præsenterede sine skitser, som var vokset frem på baggrund af de interviewedes tanker og ideer, bestyrelsesformand Erik Schou og hospicechef Anette Agerbæk havde indlæg, og der var gruppearbejde med fremlæggelse af synspunkter. Meninger og holdninger blev udvekslet. Og så lader det sig ikke undslå, at det smukke, gamle slot var en inspirerende ramme om den udbytterige og hyggelige dag.

Fruerne på slottet: - Er de ikke bedårende, søde? Alle de idéer...!

Kamillianergaarden - Visionsdag 10. maj 2011

Masteruddannelse i Humanistisk Palliation

I februar 2010 udbød Aalborg Universitet en masteruddannelse i Humanistisk Palliation. Hospicesygeplejerske Lisbeth Halager og hospicepræst Ole Raakjær har begge gennemført uddannelsen, og på de følgende sider fortæller de om uddannelsen og om temaer, der har optaget dem – og gjort indtryk på dem – undervejs.

Livslang læring

HUMANISTISK PA

Af Lisbeth Halager, sygeplejerske

Livslang læring er en målsætning og en strategi, som med mellemrum har været på dagsordenen i dansk politik. Det er en målsætning, som jeg de sidste to år har nydt godt af. I februar 2010 blev jeg, efter små 30 år som sygeplejerske, studerende på halvtid ved Aalborg Universitet. Jeg begyndte at læse Master i Humanistisk Palliation, godt støttet af min arbejdsplads både økonomisk og med frihed til studierne.

Masteruddannelsen udbydes af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og er tilknyttet sociologistudiet. Fokus i uddannelsen er de humanistiske-samfundsfaglige aspekter og ikke de medicinske. Temaer i uddannelsen er blandt andet døden i historisk og idéhistorisk perspektiv, dødens sociologi og dødens psykologi, for eksempel hvordan dødens plads har været i samfundet. Hvad har man troet på? Hvilke ritualer har været knyttet til døden? Og hvordan har mindekulturen været i de forskellige historiske perioder? Disse spørgsmål og mange andre, er blevet besvaret i løbet af disse to år. Formålet med uddannelsen er tværfaglig vidensudvikling og vidensdeling, det vil sige, at jeg også har lært om forskningsmetoder.

Det er jo givet, at dødeligheden altid har været 100 procent i alle samfund, men dødens plads i samfundet har ændret sig. Da mine bedsteforældre var børn, døde man typisk hjemme. Det ændrede sig i løbet af det 20. århundrede, og i min barndom døde man typisk på institutioner – sygehus eller plejehjem. Faktisk blev døden meget fraværende i det daglige liv, og opgaver omkring døden blev overladt til professionelle. Plejepersonalet plejer den syge krop. Psykologen tager sig af sorgen. Bedemanden af begravelsen. Og så videre.

Jeg har arbejdet på KamillianerGaardens Hospice i 10 år og har fået mange reaktioner på det at have et arbejde, hvor døden er en del af hverdagen. *”Er det noget, du selv har søgt?”*, *”Er det ikke frygteligt hårdt?”*, *”Hvordan kan du holde til det?”* Sidder jeg til en fest, har jeg ofte ikke lyst til at sige, hvad jeg arbejder med, for jeg orker ikke altid reaktionerne. Nu ved jeg, qua masteruddannelsen, at jeg er ’dødsarbejder’ og arbejder indenfor et stigmatiseret felt. Mit arbejde karakteriseres i sociologiske sammenhænge som ’dirty work’ – beskidt arbejde! Jeg er blevet optaget af, hvordan det er at arbejde med døden. På sin vis ved jeg jo godt, hvordan det er, men det er rigtig spændende at læse om, hvordan andre – sociologer – ser på sygeplejerskers arbejde.

På uddannelsen har vi, i hvert semester udarbejdet et projekt, og mine to seneste projekter har handlet om, hvordan arbejdet på hospice påvirker sygeplejerskerne. Det kan jo godt virke lidt navlebeskuende at undersøge sit eget arbejdsfelt, men det er faktisk meget lærerigt, og indirekte

kan det sagtens komme patienter og pårørende til gode. Mit håb er, at den viden, jeg har erhvervet, kan bruges i forbindelse med udviklingsprojekter på KamillianerGaarden, for eksempel i projekter, hvor fokus er relationen mellem plejepersonale, patienter og pårørende.

MASTER GRAD

LLIATION

En anden masterstuderendes bekendelser

Af Ole Raakjær, hospicepræst

I skrivende stund arbejder jeg på at færdiggøre den afsluttende opgave på masteruddannelsen i Humanistisk Palliation. Min kollega Birgitte Bjørn Stimpel og jeg har lavet interviews med danske hospitals- og hospicepræster for at undersøge, hvordan de møder alvorligt syge patienters forestillinger og tanker om himmel og evighed. Vi blev optaget af denne problemstilling, da vi i efteråret 2010 lavede en projektopgave om hospicepatienters religiøsitet, som blandt andet viste, at gensynet, håbet om at skulle mødes igen med sine kære, spillede en ikke uvigtig rolle der på kanten af livet. Det er netop dette møde mellem teori og praksis, der for mig har været det mest frugtbare ved at være studerende på masteruddannelsen i Humanistisk Palliation.

Selvlært palliatør

Jeg har arbejdet med palliation siden 1999, hvor jeg blev ansat som præst på KamillianerGaardens Hospice og i Det Palliative Team i Aalborg. Det var i den danske hospicebevægelses spæde start. KamillianerGaardens Hospice var kun det fjerde hospice i Danmark og konstruktionen, som den så ud i Aalborg, med en selvejende institution, sammen med et palliativt team, der er en del af Onkologisk afdeling på Aalborg Sygehus, og palliationssygeplejersker på landsdelens mindre sygehuse, var helt ny. Jeg var som alle mine andre kollegaer, hvad enten de var præster, sygeplejersker, læger, psykologer, fysioterapeuter eller socialrådgivere, selvlært. Vi havde hver især vores respektive grunduddannelser, men specialistuddannelser i palliation fandtes ikke i Danmark dengang. Det var i ordets allerbredeste og bedste forstand et kald, der langt hen ad vejen var båret af en indignation over de vilkår, alvorligt syge og døende, og deres pårørende, blev budt i det danske sundhedsvæsen. Vi brændte for hospice og palliation, og havde fra tidligere ansættelser erfaringer fra området, men jo ikke nogen systematisk viden.

Et legitimerende løft af det palliative felt

Hospicebevægelsens grundlægger, den engelske sygeplejerske, socialrådgiver og læge Cicely Saunders, har om starten på den moderne palliative behandling og omsorg meget rammende sagt, at uddannelse kom efterhånden, som man havde brug for det: *"In the early days, Palliative Care Education was not yet in need of conceptualisations"*. Det er for så vidt også dækkende for danske forhold. Den efter- og videreuddannelse, vi som pionerer i feltet havde mulighed for at få, var vi nødt til individuelt at stykke sammen fra mange forskellige fagområder, indenlands såvel som udenlands, og gensidigt give hinanden. Men nu, mere end et årti senere, hvor der er 19 hospicer, to palliative

afdelinger og næsten 20 palliative teams spredt ud over hele Danmark, er situationen en helt anden. Der er brug for mere formaliserede former for specialistuddannelser, der kan opkvalificere os, der allerede er i feltet, og kvalificere dem, der i fremtiden måtte komme der, så der kan etableres en uddannelsesmæssig vej til det specialiserede niveau.

Og selvom hospicer og palliative teams også i dag er befolket af ildsjæle, så er hvedebrødsdagene nu forbi. Der stilles krav både indefra og udefra. Som Kræftplan III viser, har hospicebevægelsen stadig vind i sejlene, men det er også blevet hverdag her. Der skal kæmpes for ressourcerne, og kravet om evidensbaseret pleje og behandling hverken kan eller skal afvises med henvisning til de varme hjerter og hænder. Det er netop et forsøg på at imødekomme et sådant ønske om fagligt opkvalificerende uddannelsesforløb, inddragelse af praksis i forskningsinitiativer samt behovet for et legitimerende løft af det palliative felt, at Aalborg Universitet i februar 2010 udbød en masteruddannelse i Humanistisk Palliation.

Helikopterflyvning

Jeg havde selv siddet i den tværfaglige arbejdsgruppe, der i 2008/2009 blev nedsat af Kræftens Bekæmpelse med henblik på at udmønte *The Nordic Core Curriculum in Palliative Care* (Smeding & Larsson 2004) i en dansk kontekst. Og jeg var glad, da Aalborg Universitet viste interesse for at lave en uddannelse, hvis formål er at *"...oparbejde teoretisk og metodisk samt praksisbaseret viden om omsorgen for uhelbredeligt syge og døende i det danske samfund… og få udviklet et fagligt fundament med henblik på fremtidig tværfaglig forskning inden for området med et humanistisk-samfundsvidenskabeligt afsæt"*, som der står i studieordningen.

Allerede dengang havde jeg overvejelser over, om det kunne være noget for mig, eller om jeg måske, som mangeårig underviser i feltet, var blevet for gammel til at sidde på skolebænken og lære nye tricks. Men jeg syntes, jeg manglede et mere overordnet, kritisk perspektiv på palliation, en slags 'helikopterflyvning', der på en gang kunne løfte mig op over dagligdagens problemstillinger, og åbne nye ind- og udsigter, uden at jeg mistede jordforbindelsen til den konkrete patient og hans eller hendes pårørende. Så da jeg som ansat i den Danske Folkekirke havde mulighed for at søge om midler til efter- og videreuddannelse fra Kirkeministeriets Kompetencefond, og var så heldig at få de 140.000 kroner, som undervisningsafgiften for de fire semestre beløber sig til, søgte jeg om optagelse. Og det har jeg ikke fortrudt en eneste gang. Det er ganske vist hårdt at skulle studere, aflevere opgaver og gå til eksamener, samtidig med, at man skal passe sit almindelige job, men det har været sliddet værd.

Det bliver godt at blive færdig, men jeg kommer til at savne både samværet med de andre masterstuderende, de faglige diskussioner, de gode lærerkræfter og det at have pisken over nakken med hensyn til at skulle sætte sig ind i nyt stof. Man bliver aldrig for gammel til at lære. Jeg kan kun anbefale masteruddannelsen i Humanistisk Palliation.

Studerende på Hospice

Af Camilla Lund Andersen, sygeplejestuderende

Som sygeplejestuderende gennemførte jeg min afsluttende praktik på KamillianerGaardens Hospice i 2011.

Det var fem lærerige og udfordrende måneder, som bidrog til, at jeg udviklede mig både som fagperson og som menneske. Baggrunden for dette vil jeg beskrive i nedenstående.

De erfaringer, jeg har fået med mig fra Hospice, adskiller sig på mange områder fra dem, jeg har fra tidligere praksisforløb, blandt andet fra hjemmeplejen og fra hospitalet. Dette skyldes forskellige faktorer. For eksempel er der på Hospice meget fokus på nytænkning, udvikling og forbedring af sygeplejefaget. Samtidig vægtlægges sygepleje som et 'håndværk'. Dette har medvirket til, at jeg kontinuerligt er blevet udfordret både fagligt og personligt, og derved har fået mulighed for at videreudvikle mine kompetencer. På Hospice bruges plejeformen primary nursing. Denne tilgang har muliggjort, at jeg som studerende har kunnet tage del i, og opleve det ansvar for den enkelte patient, der hviler på sygeplejersken. Plejeformen har yder-mere været medvirkende til, at jeg i relationen med patienterne og de pårørende, har opnået en større indsigt i deres liv. Det har haft stor indvirkning på mig, fordi det har været mligt at udøve en mere tilfredsstillende og fyldestgørende sygepleje. Dette har jeg ikke på samme vis oplevet på andre arbejdspladser.

Plejeformen har imidlertid også den virkning, at det kan være svært at 'slippe' de enkelte patienter, i og med at man får et indblik i en stor del af deres liv. Det har betydet meget for mig, at der har været en stor åbenhed blandt alle de ansatte på KamillianerGaarden, hvilket har givet mig tryghed. Der har altid været plads, og tid, til sparring og refleksion over oplevelserne. Sidst og ikke mindst har det lille kram i ny og næ været utrolig rart at opleve.

Det tværfaglige samarbejde fylder også meget på Hospice. Dette samarbejde har gjort, at jeg har fået indblik i, og espekt for, andres fagområder. Derved er jeg blevet bedre rustet til i fremtiden at gøre brug af andres fagkompetencer. De erfaringer, jeg har fået på Hospice, kan jeg klart bruge positivt, konstruktivt og fremadrettet i mit arbejde som sygeplejerske. Jeg er derfor taknemlig for min tid som studerende på KamillianerGaardens Hospice.

Når det regner, rykker man sammen... Sommersang i Hospicehaven.

En kursist beretter

Af Mette Hjørringgaard Saksager, hjemmesygeplejerske

Hjemmesygeplejerske Mette Hjørringgaard Saksager (t.h.) fortæller i denne artikel om sin oplevelse som deltager på palliationskurset i oktober og november 2011.

Jeg er ansat som hjemmesygeplejerske i Aalborg Kommune, og har arbejdet som hjemmesygeplejerske i de seneste seks år.

I oktober og november måned 2011, deltog jeg i kurset *Den palliative indsats i Region Nordjylland. Omsorgen for de alvorligt syge og døende mennesker og deres pårørende*. Kurset blev gennemført af Det Palliative Team, Aalborg og KamillianerGaardens Hospice.

Kurset var delt op i to moduler. I det første modul blev vi undervist i smertebehandling, musikterapi, træthed/fatique, palliativ neuropædagogisk tilgang til patienter med kognitive forstyrrelser, palliativ fysioterapi, og åndelig/eksistentiel omsorg. Derudover omfattede modulet to workshops. Det andet modul bestod af undervisning i behandling af symptomer fra fordøjelseskanalen, dyspnø og palliativ sedation, etiske dilemmaer i det palliative felt, omsorg gennem mad og drikke til den alvorligt syge og døende patient, personalepleje – hvordan passer vi på os selv, når børn mister, sociale tiltag i det palliative felt, pårørende til uhelbredeligt syge – en vigtig målgruppe i den palliative indsats.

Det er klart, at jeg qua min uddannelse som sygeplejerske, i forvejen har en viden, som jeg bruger i mit daglige virke. Alligevel oplevede jeg undervisningen som meget relevant og vedkommende. Den indeholdt dels de såkaldte aha-oplevelser, men også ny og brugbar viden. Vi havde mange gode, sunde og brugbare debatter og etiske diskussioner, og fik drejet og vendt vores viden. For mig, og sikkert også andre deltagere, var kurset lidt 'hårdt', men også meget lærerigt. Hårdt forstået på den måde, at jeg var træt i mit hoved efter hver kursusdag – både fordi det nu engang er hårdt at sidde stille og modtage undervisning, men også fordi jeg undervejs tænkte utrolig mange tanker og brugte mig selv på en anden måde. Lærerigt fordi jeg gennem begge moduler blev 'tvunget' til at tænke anderledes og sætte mine fordomme på spil. Selvom jeg, som hjemmesygeplejerske, er vant til at tænke holistisk og medtænke mange aspekter, lærte jeg alligevel nye og anderledes måder at tænke på – noget jeg tager med mig videre.

For mig har kurset betydet, at jeg nu er endnu bedre klædt på til mødet med den alvorligt syge og døende patient og dennes pårørende. Personligt er det mig magtpåliggende at gøre den sidste tid så god som overhovedet muligt for patienten, men også for de pårørende. Det er ikke sjældent, at jeg, i mit arbejde, har døden som medspiller, og de udfordringer, der er forbundet hermed. Jeg sætter en stor ære i at hjælpe patienten herfra på en god, kærlig, omsorgsfuld og respektfuld måde. Og det synes, jeg kurset har givet mig redskaber til at kunne.

Alt i alt har kurset været meget lærerigt og nyttigt, og har givet stof til eftertanke og nytænkning. Tak for det.

Hvilken hjælp er til hjælp?

Af Ulla Kjærgaard, fysioterapeut i Det Palliative Team og på Hospice

På KamillianerGaardens Hospice har vi i flere år arbejdet med emnet forflytningsteknik, og det er gået op for os, at det, der allermest trænger til forflytning, er vore tankegange.

Når WHO's mål for den palliative indsats lyder, at vi "*...tilbyder en støttefunktion for at hjælpe patienten til at leve så aktivt som muligt indtil døden*", betyder det ikke, at hjælpe så meget som muligt indtil døden. Faktisk fratager vi patienten den gode oplevelse af at kunne selv, hvis vi, når vi hjælper, i misforstået godhed tager over, hvor patienten selv kan.

Patienter på en kirurgisk afdeling magter måske bedre at blive frataget nogle funktioner og handlemuligheder, for en periode, fordi de oftest bliver raske igen. Den palliative patient er sårbar, fordi han har så mange tab og får reduceret sine handlemuligheder. Hvis vi fratager ham muligheden for at bruge de ressourcer, han stadig har, mærkes det. Omvendt kan vi, med hjælp til selvhjælp, anerkende de syge, for det, de også er: nemlig selvstændige mennesker, som træffer egne valg og selv har kontrol. Også når livet er blevet så anderledes. Ved at 'sætte os på hænderne' kan vi bidrage til oplevelsen af tilfredshed og stolthed ved at kunne klare en almindelig dagligdags funktion, som det at flytte sig.

Som fysioterapeut vil jeg gerne gøre mit til, at vi, i vores faglige bevidsthed, flytter os væk fra 'forflytningsteknikker' og hen imod *"Hvordan kan jeg hjælpe dette menneske til at deltage aktivt i dagligdagsfunktioner?*" Det gælder med andre ord for den der hjælper om at være både dum og doven. Dum i betydningen af, at spørge patienten, hvordan han plejer at gøre, og finde ud af, om der er brug for hjælp, og i givet fald hvilken hjælp, der er til hjælp for netop ham. Og doven i betydningen af kun at støtte patienten i de funktioner, der stadig er i behold.

Så i stedet for 'en lav forflytning ad modum Bobath' kan patienten måske rykke sig sidelæns over på en stol, hvis vi, der hjælper, gør det nemt ved for eksempel at indstille højden på sengen, gøre underlaget glat og situationen tryg.

At være optaget af forflytningsteknikker, er at være optaget af, hvad der er godt for os som personale. At være optaget af at hjælpe patienten til at flytte sig, er at være fokuseret på patienten og hans erfaringer og ressourcer.

At have blik for hvilken, og hvor meget hjælp, der er til hjælp for patienten, er blevet det nye fokus for os, og det er selvfølgelig ikke en ændret tankegang, vi kommer nemt til. Der er mange store og hjælpsomme hjerter ansat i huset, men vi øver os fortsat.

Hvis gæster i huset undrer sig, når vi tøver med at hjælpe, så er det måske fordi, vi synes, at oplevelsen *"Nå, jeg kom godt nok lidt kluntet fra at vende mig, men jeg ku!*" er bedre end oplevelsen "*Når de skal være to mand om at vende mig, så kan jeg bare ingenting mere*".

Når en patient ikke kan ret meget, er vi nogle skarn, hvis vi fratager ham det, han dog kan.

Omsorgens og tryghedens tjeneste

Af Tom Kristensen på familiens vegne

En sen novemberaften i 2006 fortalte min mor familien, at hun var ramt af kræft. Som alle andre familier og nære venner stod vi tæt sammen for at kæmpe og gøre alt for at hjælpe og støtte min elskede mor.

Desværre bliver hendes sygdom slemt forværret i starten af 2011, og på dette tidspunkt står det alle i familien klart, at kampen går fra at være bekæmpende til blive lindrende.

Min mor havde i en længere periode ikke været i tvivl om, at hun gerne ville tilbringe sin sidste tid på hospice, og tidligt i februar bliver det tydeligt, at hendes behov og sikkerhed ikke længere kan opfyldes hjemme. Hun bliver indlagt på KamillianerGaardens Hospice til aflastning, hvor de tager rigtig godt imod hende.

Den tryghed og ro, det gav hende at være i et yderst professionelt og varmt miljø, betød meget både for hende og for os. Der blev taget ansvar for hendes medicin og udvist store hensyn til hendes behov og ønsker på en værdig og respektfuld måde.

De kompetente og omsorgsfulde mennesker på KamillianerGaarden gjorde alt for at min mor så pæn ud i forløbet... det var meget vigtigt for hende. Små ting og tiltag i det daglige gjorde at hendes sidste tid blev så fin og værdig.

KamillianerGaardens Hospice har for vores familie betydet, at den hårdeste oplevelse trods alt står som et smukt minde.

Den yndigste rose er funden

Af Lene Holm Mortensen, frivillig

Omkring Madonnaen i hospicehaven er der plantet roser, og til sommer vil mange kunne nyde de rubinrøde rosenhoveder med et farvemodspil af blå lavendler. Rosen, som blev plantet i efteråret, hedder *Rose de Rescht*, og det var ikke noget tilfældigt valg.

Det var en af de roser, jeg valgte ud fra mine erfaringer med roser. Da jeg havde den i min have, svigtede den mig aldrig og blomstrede hele sommeren til frosten satte ind. Den er, med sin skønhed og duft, en nydelse og oplevelse, som stadig vækker stærke minder fra min vidunderlige have, hvor den havde en stor plads og blev en del af livet i haven. Jeg synes, der er noget vildt og samtidig kultiveret over denne rose. Den udstråler egenhed, vil være der, hvor den er plantet, stikke lidt med sine torne til de forbipasserende: *se mig med alle mine egenskaber!*

Rose de Rescht er en historisk rose, der hører under rosengruppen damascenerroser. Denne gruppes historie kan føres helt tilbage til oldtiden. Den blev dyrket meget i Persien og Indien, og blev senere, via Syrien, udbredt til hele Europa. Navnet damascenerrose stammer angiveligt fra Damaskus.

En stærk berusende duft, og en forførende karminrød farve med en skønhed uden lige, er kendetegnet for *Rose de Rescht*. Den er meget hårdfør, hvad angår stråleplet og andre sygdomme. Væksten er tæt og kraftig opret. Derudover har den en masse andre spændende egenskaber. Kulinarisk er den fremragende blandt andet til rosengelé og rosenolie til karbad. Den bruges i dag i parfumeindustrien, og for mere end 1000 år siden var rosen en meget anvendt lægeplante på grund af sine hyben.

Rose de Rescht blomstrer fra begyndelsen af juli til langt hen på efteråret og hedder derfor 'den to gange remonterende rose'. Jeg håber, at mange vil nyde denne roses skønhed, både indenfor på Hospice, og ude i hospicehaven.

Jo, den yndigste rose er funden!

Køkkenledere på hospicer har brug for hinanden

Af Grete Schärfe, sygeplejerske

Den 28. september kom der fint besøg på Hospice. Køkkenledere fra 10 forskellige hospicer i Danmark var samlet for at udveksle erfaringer. Det var første gang, denne gruppe mødtes på KamillianerGaarden.

KamillianerGaardens køkkenleder Mary Kathrine Larsen sidder på sit kontor og fortæller mig om denne gruppe mennesker, der er kommet til at betyde meget for hende.

- Vi er en erfa-gruppe af køkkenledere fra alle hospicer i Danmark. Vi mødes en til to gange om året for at udveksle erfaringer, og vi har valgt at mødes på de forskellige hospicer, så vi ser, hvordan de andres køkkener og forhold er.

Gruppen blev stiftet i 2009, hvor køkkenlederen fra Hospice Vendsyssel, Finn Christmas Møller, inviterede sine kolleger. Der kom tre. På bare to år er gruppen vokset til mere end det tredobbelte. Noget kunne tyde på, at køkkenledere på hospicer har brug for hinanden.

Vi forstår hinanden

De første ni år, Mary arbejdede på Hospice, eksisterede dette netværk af faglige sparringspartnere på lederniveau ikke. Da jeg går hende på klingen, medgiver hun, at det undertiden har været ensomt.

- Når jeg mødes med kolleger fra andre køkkener, for eksempel plejehjem eller sygehuse, møder jeg ikke den samme forståelse. Andre køkkenledere kan for eksempel ikke forstå, at patienterne her kan få, lige hvad de har lyst til.

Men vi, der arbejder på hospicer, forstår hinanden. Vi kan ringe til hinanden og spørge, hvordan andre takler et bestemt problem. Det giver tryghed at have den mulighed. Og når der er en, der ringer for at spørge mig om noget, bliver jeg så glad!

Mary tilføjer, at det ikke alene er køkkenlederne, der har behov for at mødes. De andre ansatte i køkkenerne har også udtrykt ønske om at mødes med kolleger fra andre hospicer.

Økologisk mad

De spørgsmål, køkkenlederne bruger hinanden til, er af overordnet, ledelsesmæssig karakter. Det kan for eksempel dreje sig om, hvordan de forholder sig til love og regulativer fra Fødevarestyrelsen.

- Og nu er den nye regering kommet med forslag om, at 60 procent af maden på institutioner skal være økologisk. Gennem erfa-gruppen kan jeg finde ud af, hvem der har erfaring med det, og hvor vi med fordel kan købe økologiske varer.

Køkkenlederne udveksler ikke alene erfaringer med hinanden. De får også inspiration fra andre. Ved mødet her i huset, indgik for eksempel studiebesøg på Rævhede Naturprodukter og Aabybro Mejeri i programmet. Mary fortæller:

- På Rævhede Naturprodukter fik vi en inspirerende tapas-frokost. Og det er så dejligt at mærke, hvordan producenterne fra disse små firmaer brænder for deres sag – og for at kvaliteten er i top.

Arbejdsglæde

Mary taler så varmt om erfa-netværket, at det får mig til at spørge, om hun ligefrem vil konkludere, at det har givet hende større arbejdsglæde? Hertil svarer hun:

- Det er tæt på. Jeg tænker, at jeg er heldig, at jeg arbejder sådan et sted. Og når jeg hører om de problemer, de mindre erfarne køkkenledere bakser med, bliver jeg glad for at opdage, at vi er kommet videre… Og jeg bliver bekræftet i, at det er godt nok, det vi går og gør!

Mary er nordjyde, og hun rutter ikke med de store ord. Men når jeg spørger ind til hendes fremtidsdrømme, viser det sig alligevel, at 'godt nok' ikke er nok for hende:

- Jeg drømmer om, at samarbejdet i erfa-gruppen kan inspirere til, at vi også i årene fremover kan udvikle maden til de alvorligt syge og døende. Og jeg drømmer om, at vi på et tidspunkt kan få lavet en pjece eller en bog om emnet. Hvem ved, hvad det ender med?

Nej, det er ikke godt at vide, hvad det ender med, når køkkenlederne fra landets hospicer står sammen. Men hvis de alle sammen brænder lige så meget for sagen som Mary, kan det vist aldrig gå rent galt... for at blive i det nordjyske.

Køkkenet på KamillianerGaarden ligger i kælderetagen. Her smiler køkkenmedhjælper Dorte Christensen ud til fotografen.

Royal barnedåb på storskærm på Hospice... en forårsdag, hvor solen bare skinner

Af Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut og lejlighedspaparazzi og -journalist

Torsdag den 14. april 2011 var en stor dag for Danmarks royale familie. Men også for mange undersåtter rundt om i det ganske danske kongerige. Og en stor flok af disse undersåtter var da også samlet i Hospices undervisningslokale, foran storskærmen til den direkte transmission af hele herligheden: Den royale tvillingedåb. Lokalet var flot pyntet til lejligheden, og de hvide duge, smukke forårsblomster, stearinlys i stager og flag på alle borde lyste om kap med forårssolen, der både berigede kongefamilien og skinnede på KamillianerGaardens tage. Og bordene fristede med dåbskager med lyserødt og lyseblåt marcipanovertræk.

Femten kvinder, heriblandt to patienter, en håndfuld frivillige og en række personaler fulgte begivenhederne tæt og ventede spændt på, hvad de royale tvillinger skulle hedde. Der var blevet tippet om navnene på forhånd, men kun én ramte rigtigt. Det var Mette, som ramte rigtigt på ét af de i alt otte navne og drillede os andre: - Sagde jeg det ikke nok, drengen skal hedde Frederik?! Og som afdelingssygeplejerske Ann-Brit Schmidt fortæller: - Det var en fantastisk eftermiddag. Navnene til de små var nye flotte navne, og ikke traditionelle gamle danske navne.

Der blev indimellem leet ved bordene, som da kameraet zoomede ind på regentparret, der i starten af gudstjenesten så ud til at falde i søvn, eller når prinsesse Isabella eller prins Christian dansede eller tumlede med hinanden i hænderne. Efter dåbsceremoniens smukke musikstykke af Palle Mikkelborg var der klapsalver fra vores eget hospicepublikum: - Det var godt nok smukt, udbrød flere i kor.

Karin, der er frivillig på Hospice, var fuld af smil efter arrangementet: - Det var hyggeligt at se det sammen med gode mennesker. Det havde jeg glædet mig meget til.

Spændingen var stor, da lille Vincent Frederik Minik Alexander og Josephine Sophia Ivalo Mathilda blev døbt på storskærmen i undervisningslokalet.

Dokumentation og kommunikation

Af Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske

Det er ikke en enkel sag at lave om på et så centralt redskab i vores arbejde, som Samarbejdsbogen er. Men der var efterhånden flere ting i det gamle 'kardexsystem', der virkede uhensigtsmæssigt, og da den småsnakken, der automatisk opstår når noget trænger til fornyelse, havde varet nogen tid, blev der i 2009 nedsat en arbejdsgruppe på fire sygeplejersker:

Astrid Mortensen, Lisbeth Arbøl, Karin Nørgaard Olesen og jeg.

Vores opgave var at komme med forslag til fornyelse, og i gruppen blev vi enige om at hensigten med justeringen skulle være:

- Bedre overskuelighed.
- Det mono- og tværfaglige samarbejde skulle i højere grad understøttes af den skriftlige dokumentation.
- Samling af data til registrering.
- Synliggørelse af resumeer.

Første udkast til Samarbejdsbogen kom i begyndelsen af 2010, og blev, med visse ændringer, vedtaget til afprøvning i et års tid. Herefter blev Samarbejdsbogen evalueret og korrigeret, og i 2011 har vi igen ændret et par småting. Forhåbentlig bliver vi aldrig færdige... der opstår hele tiden nye gode ideer.

Eksempel på ændring

I vores gamle 'kardexsystem' beskrev vi fortløbende plejen. For eksempel hvordan en patient kunne have glæde af at blive lagt i seng til natten for at få en god nats søvn, eller hvordan en forbinding skulle anlægges. Alt blev godt dokumenteret. Men da der kom flere dokumenter hen ad vejen, blev de gode planer væk under de nyere ark.

Nu deler vi planerne, og dermed dokumentationen, op i plejeområder, så den enkelte medarbejders beskrivelser ikke drukner i papir. Det giver bedre muligheder for overblik og dermed kontinuitet i plejen. Ligeledes er der blevet gjort plads til løbende at lave resume.

Vores tværfaglige kollegaer havde tidligere et individuelt ark til beskrivelse af tiltag. Med den nye Samarbejdsbog bliver der dokumenteret samtaler og handlinger under de respektive plejeområder, så vi som plejepersonale kan orientere os uden at skulle bladre rundt.

Sideløbende har vi øget vores opmærksomhed mod utilsigtede hændelser. I den forbindelse har sygeplejerske Stig Abrahamsen ændret på skemaet til medicinordinationer for at gøre dem mere overskuelige og med flere data for dermed at øge sikkerheden.

Et oplysningsskema er også blevet ændret, så oplysninger til Dansk Palliativ Database er samlet og enkelt kan indtastes i databasen af sekretæren.

Ændringerne er blevet godt modtaget, og vi regner med, at processen fortsætter så længe organisationen og sygeplejen er under udvikling.

Fagaftner og temadage

Af Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder og Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske

På fagaftner og temadage får personalet mulighed for at videreformidle den viden, de har indhentet på seminarer og kurser. Der er også mulighed for at tale om, hvordan den nye viden passer ind i vores virkelighed. Vi inviterer også foredragsholdere udefra.

FAGAFTEN 28. februar 2011

Trøst: Grete Schärfe havde været til årsdag i Forening for Palliativ Indsats om *Trøst,* og formidlede viden derfra. Hun talte om medlidenhed som passiv trøst og medfølelse som aktiv trøst. Vi har som professionelle en vigtig opgave i at støtte patienterne. Vi skal se det unikke menneske i situationen og give både verbal og nonverbal støtte. Vi skal evne at forstå og rumme patienternes forskellige følelsesmæssige reaktioner. Der er forskel på følelser og føleri. I føleriet sætter vi os selv i centrum og ikke patienten. Kari Martinsen kalder venlig vekselvirkning mellem nærhed og afstand *"at se med hjertets øje"*. Livshistorien og fortællingen kan være gode redskaber i vores arbejde med støtte og trøst.

Klinisk vejlederuddannelsen og klinisk vejleders opgaver: Sygeplejerske Pia Poulsen har gennemført Klinisk vejlederuddannelse ved University College Nordjylland. Hun fortalte om uddannelsen og om de opgaver, den kliniske vejleder har i forhold til studerende på Hospice. Sammen med sygeplejerske Annette Fibiger Hansen talte Pia også generelt om den kliniske undervisning og om rollefordelingen mellem klinisk vejleder og de daglige vejledere.

Diplommodul i palliation: Afdelingssygeplejerske Ann-Brit Smith har taget et diplommodul i palliation. Hun fortalte om modulets opbygning og om sin opgave om *Håb*.

Why the art matter: Signe Marie Lindstrøm var til konference på St. Christophers Hospice i London. Hun fortalte om, hvordan ikke blot musik og sang, men også andre kunstformer bruges terapeutisk til døende mennesker. Det drejer sig bl.a. om tegning og malekunst, bevægelse og dans. Hun var også meget optaget af St. Christophers aktive rolle i lokalsamfundet; lokalbefolkningen bruger stedet i en helt anden grad, end vi kender fra de danske hospicer.

VISIONSDAG 10. MAJ 2011

Er omtalt på side 22-23 her i årsberetningen.

31. MAJ 2011: MILLIONER AF STJERNER

Dorte Buchwald fortalte om sin ph.d.-afhandling *Millioner af stjerner,* og fremhævede blandt andet, at børn med alvorligt syge forældre gemmer sig bag en maske af smil og kommentarer om, at det går fint. Men bag facaden går det langt fra fint. De kæmper med angsten for, at forælderen skal dø, og er ensomme, fordi de hverken deler deres tanker med forældre, kammerater, lærere eller sygeplejersker.

KOMMUNIKATIONSLABORATORIET EFTERÅRET 2011

Efter at have læst om kommunikationslaboratoriet i *Nordjy-*

ske, tog vi kontakt med UCN for at aftale et forløb med otte sygeplejersker. Man bruger Calgary Cambridge-modellen for kommunikationstræning. Den er evidensbaseret og anvendes på blandt andet på efteruddannelsen på CVU. Kursisterne vælger selv en hændelse til øvelsen, hvor han/hun kommunikerer med en skuespiller. Seancen bliver videofilmet, og der er vejledning af personale fra CVU.

De otte sygeplejersker syntes, at de fik meget ud af øvelserne, men de måtte også indse, at modellen er mere egnet til målrettet kommunikation, hvor sundhedspersonen har et formål og et budskab, der skal formidles, end til den type kommunikation, der er mest af på Hospice, hvor hensigten er at tale åbent og fordomsfrit med patienten om det, han eller hun ønsker at tage op netop den dag.

FAGAFTEN 6. DECEMBER 2011

Dukkeførerkursus: ***Hold liv i Dukken*** ved dukkefører Erik Olsen fra Olsen Teater (billedet t.v. på denne side). Erik Olsen, som i en årrække arbejdede sammen med Jytte Abildstrøm, var inviteret til Hospice, for at lære os at kommunikere ved hjælp af dukker. Vi tror, at brug af dukker kan lette kommunikationen med børn. Det blev en fornøjelig aften, hvor vi lærte at holde øjenkontakt mellem dukke og samtalepartner som det vigtigste. Vi skulle også koordinere dukkens mundbevægelser, så den lukkede op, når den talte og i, når den tav. Det er ikke så enkelt, som det lyder!

Jeg vil mærke, at jeg lever: Sygeplejerskerne Annette Pedersen og Lise Winge Dagen videregav oplevelser fra konferencen i september 2011 i Stockholm, som de nordiske diakonale stiftelser arrangerede. De fortalte levende og relaterede den nye viden til vores arbejde på KamillianerGaarden. De tog udgangspunkt i, at patienter i samme situation kan reagere vidt forskelligt på det samme tiltag: Hvorfor bliver én patient glad for at få et hjælpemiddel, og en anden ulykkelig? Patienten, som bliver glad, har en grundholdning, som gør, at hun vil livet – ved hjælp af hjælpemidlet kan hun fortsætte med at gøre det, der er vigtigt og opretholde livsglæden. Den anden vil have sit raske liv tilbage og bliver angst. Hun oplever magtesløshed – hun vil ikke dø.

Lise og Anette havde også viden med hjem om ledelse og samarbejde. Der er forskel mellem at arbejde i en gruppe og i et team. Den vigtigste forskel er, at et team har en fælles primær opgave, et fælles mål, som alle stræber efter.

Kommunikationslaboratoriet: Gruppen, som havde været på laboratoriet, fortalte om deres oplevelser.

Fra arbejdsmiljørepræsentanten

Af Bodil Kristensen, sygeplejerske og arbejdsmiljørepræsentant

Året 2011 har for mig, som arbejdsmiljørepræsentant, været præget af *Projekt Fremtidssikring af Kamillianer-Gaardens Hospice*.

Som arbejdsmiljørepræsentant er jeg en del af projektets styregruppe og har dermed deltaget i gruppens mange møder. Først blev personale og pårørende interviewet. Dernæst havde vi en visionsdag, hvor alle ansatte og frivillige deltog. I styregruppen blev forslag til forbedringer i huset fra de mange interviews og fra visionsdagen bearbejdet.

I efteråret har fire mindre grupper arbejdet videre med forskellige områder i huset.

Arbejdet har været meget spændende, dejligt at få lov til at samarbejde med arkitekt Mark Krebs og indretningsarkitekt Inger Jensen fra bjerg arkitektur og ikke mindst at være vidne til, hvordan en meget erfaren leder fører os godt gennem processen. Nu venter vi på grønt lys fra Region Nordjylland.

For at blive inspireret til gode løsninger, har jeg, sammen med afdelingssygeplejerske Ann-Brit Schmidt og sygeplejerske Jens Kvist, været på studiebesøg på Hospice Djursland, og Hospice Limfjord, som vi bedst kan sammenligne os med, fordi det også er indrettet i et gammelt hus.

Vores fokus har specielt været på loftlifte, som vi ønsker installeret på patientstuerne, for at sikre det fysiske arbejdsmiljø. Vi har også haft lejlighed til at kikket på wellnessrum, depotrum, medicinrum, køkkenfaciliteter, iltinstallationer og meget andet. Vi har set de skønneste dagligstuer, patientstuer, tekøkkener med isterning- og kaffemaskiner, som vi drømmer om.

Det gode arbejdsmiljø bliver tænkt ind i processen, og de problemområder, der tidligere er beskrevet i vores arbejdspladsvurdering, vil på alle måder blive tilgodeset, hvis *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice* bliver gennemført. Der bliver i givet fald indfrielse af ønsker og behov over al forventning.

Også i 2012 vil *Projekt Fremtidssikring af Kamillianer-Gaardens Hospice* være centralt, og jeg vil, sammen med tillidsrepræsentant Annette Petersen og ledelsen, arbejde på, at personalet kommer helskindet igennem processen.

Hvordan er det nu lige...?

Samarbejdsmøder

Vi har internt udviklet vores samarbejde i en gruppe bestående af de tre ledere, tillidsrepræsentanten og arbejdsmiljørepræsentanten ved at gennemføre fire årlige møder. Her drøfter vi alt fra sygdomspolitik, rygning på Hospice, nye love og retningslinjer, små praktiske, men nødvendige ændringer, beslutningsprocedurer på personalemøder, trivsel i personalegruppen, arbejdsplaner, og så videre.

Temadage

For at blive styrket, og løbende opdateret, til opgaverne som varetages af arbejdsmiljørepræsentanten deltager jeg i tre årlige temadage arrangeret af Dansk Sygeplejeråd i Nordjylland.

Brandøvelser

Hele personalegruppen har i 2011 deltaget i to timers brandøvelse med underviser fra Beredskabscenter Aalborg. Personalet har dermed fået opfrisket deres viden om brandslukning, materiellets placering, og hvordan vi forholder os ved brand i huset.

En vigtig trio

Af Annette Petersen, sygeplejerske og tillidsrepræsentant

I to år har jeg været med i en trio. En trio bestående af ledelsen, tillidsrepræsentanten og arbejdsmiljørepræsentanten på KamillianerGaardens Hospice. Trioen er en fast del af samarbejdet på Hospice.

Erfaringer fra de to år, hvor jeg har deltaget, har styrket min tro på, at fundamentet for en god arbejdsplads er et godt samarbejde mellem ledelsen og medarbejderne. Det er netop med den viden, at Hospicetrioen holder møde fire gange om året. Møderne har også fungeret som katalysator for, at mit samarbejde med arbejdsmiljørepræsentanten er blevet styrket og har udviklet sig. Vi bruger hinanden som daglige sparringspartnere, hvor fokus netop er de gode samarbejdsrelationer i personalegruppen.

Møderne har en fast struktur med dagsorden, referat og godkendelse af referat. For eksempel var et vigtigt punkt efter sommerferien, hvordan ferien var forløbet: Havde det været muligt for os at yde den kvalitet af sygepleje, som vi ønsker for patienter og pårørende? Hvordan havde plejetyngden været, i forhold til personaleressourcerne, i den periode, hvor det fastansatte personale havde afviklet ferie?

Jeg mener, at møderne er en god investering, der understøtter det gode samarbejde, men de kan og skal på ingen måde erstatte den daglige kontakt, der er mellem ledelsen, arbejdsmiljørepræsentanten og tillidsrepræsentanten.

Sygeplejens år

Den 12.05.2011 startede Sygeplejens år. DSR ønsker med dette, at sætte fokus på vores professionelle virke, motivation og engagement. Fordi jeg er tillidsrepræsentant, og fordi jeg i det daglige arbejde som sygeplejerske er omgivet af professionelle, engagerede og motiverede sygeplejersker, måtte dette fejres.

Den 27. september 2011 var 22 nordjyske sygeplejersker, som arbejder med palliation, samlet på KamillianerGaarden. Det blev en oplevelsesrig eftermiddag, hvor sygeplejerske Lisbeth Halager, der er ved at afslutte sin mastergrad i Humanistisk Palliation, fortalte om sit projekt: *Livet som dødsarbejder*.

Aktiv dødshjælp var eftermiddagens debatemne. En debat der jævnligt blusser op i befolkningen. Det blev slået fast, at palliation er et vigtigt værn mod aktiv dødshjælp, og at vi, som professionelle, vil gøre vores til, at dette bliver formidlet, ikke kun til vores kolleger, men også til andre vi er i kontakt med.

MUSIKKEN I ÅRETS GANG PÅ KAMILLIANERGAARDEN 2011

Af Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut

"Det danske, svale år i ringgang går, ja, ringgang går, omkring en evig vår" **(fra *Solhvervssang* af Johannes V. Jensen, 1917)**

Det forgangne år har budt på mange musikalske oplevelser på KamillianerGaarden. Toner og rytmer har bredt sig og givet glæde og samvær. Et par gange har vi også været samlet under åben himmel i den hyggelige hospicehave og nydt både musik og lune vinde i håret.

- 22.02.2011: Lille koncert af Viggo Uttrup og C.P. Laursen på violin og klaver. Sange og underholdningsmusik.
- 14.04.2011: Koncert i anledning af Musikkens dag med syv swingende vokalister fra musikkonservatoriet.
- 08.05.2011: Koncert ved Sangkoret Limfjorden. Cirka 20 mennesker sang herlige sange for os.
- 23.06.2011: Sankthansaften i haven, hvor grillen blev tændt og der blev sunget midsommersang.

- 07.07.2011: Sommersang i hospicehaven med mandskoret Voices in Modern *(de sortklædte herrer med hat på modstående side).* De støttede op om fællessangen og underholdt med eget repertoire. Der var 120 deltagere fra lokalmiljøet og fra Hospice.

- 04.10.2011: Høstkoncert ved voksen-kirkekoret fra Brønderslev.

- 09.11.2011: Koncert med HK-Koret, Aalborg, der sang årstidens sange, og om tro, håb og kærlighed.

- 28.11.2011: Julekoncert med Aalborg Damekor.

- 09.12.2011: Luciaoptog med de yndige unge piger fra 7. klasse på Sct. Mariæ Skole.

- Aftensang-arrangementer tre til fire gange om måneden hele året igennem. Igen i år takker vi de 'musikfrivillige' Aase Dyhrman, Elsemarie Gundtoft, Ole Gundtoft, Bent Nyborg, Ebba Nyborg, Inge Rafn og Birgit Trolle, for ihærdig indsats med at køre klaveret frem og sørge for gode fællessange.

- Af og til spiller jeg som musikterapeut miljømusik i gangarealerne og i trappeopgangen på klaver, guitar, harpe og med sang.

Musikken betyder meget for huset, og stemningen fra sang og instrumenter forplanter sig i væggene, og i os, der færdes i huset. Den påvirker både patienter, pårørende, frivillige og personale. Musikken bringer os ro, men også livsenergi, og den klinger efter i vores følelser, tanker og samvær med hinanden.

Kamillus i 2011

Af Lise Lundgreen, bestyrelsesformand for Kamillus Aalborg

Det er under ganske særlige betingelser, Kamillus – støtteforeningen for KamillianerGaardens Hospice – kan eksistere. Vores økonomi, og dermed vores arbejde, baserer sig ene og alene på medlemsbidrag og donationer.

Vi kan glæde os over rigtig mange medlemmer, over 900 viser tallene, og hvert eneste medlemsbidrag medvirker til at gøre arbejdet for de frivillige muligt.

Derudover modtager vi hvert år både små og store donationer, og til hver eneste bidragyder skal der lyde en stor tak. Jeg vil dog nævne en enkelt af de mange gaver, vi har modtaget i 2011, og som giver os helt særlige betingelser for vores videre arbejde.

Da Kamillus blev oprettet, blev der lavet en aftale med den katolske kirke om at overtage kælderetagen på Kastetvej, så vi havde nogle rammer for arbejdet. Men overtagelsen af lokalerne var på betingelse af, at den katolske kirke havde en tilbagekøbsret til lokalerne.

I løbet af det sidste års tid har der været gang i forhandlingerne om at ophæve denne tilbagekøbsret, og der blev opnået enighed om vilkår og pris. Så første skridt på vejen blev banet ved den katolske kirkes velvilje. Spørgsmålet var så, hvordan vi skulle skaffe de nødvendige midler?

En fondsansøgning blev sendt af sted og i december 2011 kom et positivt svar fra Det Obelske Familiefond, en tidlig og dejlig julegave, idet fonden donerede 250.000 kroner – det beløb, der var nødvendig for, at aftalen kunne falde endelig på plads.

En stor bekymring mindre kan vi nu fokusere endnu mere på de frivilliges arbejde på KamillianerGaardens Hospice. Tak.

KamillianerGaarden var tidligere Kamillianermunkenes sygehus, og hænger bygningsmæssigt sammen med den katolske kirke.

KAMILLUS AALBORG
STØTTEFORENINGEN FOR
KAMILLIANERGAARDENS HOSPICE
OMSORG OG NÆRVÆR
I DEN SIDSTE TID
GENNEM FRIVILLIGT ARBEJDE
PÅ HOSPICE OG I HJEMMET

Forventningens glæde

Af Birgitte Nielsen, hospiceleder Hospice Vendsyssel

I tre år og seks måneder har personalet og de frivillige fungeret i midlertidige lokaler på Hospice Vendsyssel. Lejemålet på det gamle plejehjem, Kastaniegården i Frederikshavn er forlænget, fordi byggeprocessen i forbindelse med det nye hospice har trukket ud.

I første omgang var det forventet, at vi skulle fungere i de nuværende lokaler i halvandet til to år. Lokalerne fik, før indflytningen, en kærlig hånd, og huset blev indrettet med dejlige møbler i en tryg, varm og imødekommende atmosfære. Trods det lange tidsperspektiv og udskydelser har løsningen fungeret upåklageligt – vi har manglet plads og luft omkring os, men alt taget i betragtning har vi været glade for at være på Kastaniegården. Her tog vores organisation sine første spæde skridt, og vi udviklede os alle stærkt og professionelt. Vi har fundet vores ståsted, og hospiceværdierne er blevet en integreret del af vores hus og enhver gøren og laden. *"Det sidder i murstenene"*, fortæller patienter, pårørende og faglige besøgende.

I en velfungerende dagligdag kan vi nu samtidig glæde os over byggeprocessen og initiativerne med det kommende Hospice Vendsyssel. I processen inddrages alle brugere af huset. Med inspiration fra *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice*, og planlægningen af renoveringen der, har flere og forskellige arbejdsgrupper taget form, så det nyopførte hospice i Frederikshavn bliver et resultat af alles overvejelser.

Med forventning mødtes vi første gang i november med bygherrerådgiveren og planlægger nu en dag med workshops, afstemning af forventninger og udvikling af idéer. Det vigtigste for os er ikke nødvendigvis husets udseende, men hensynet til såvel patienter, pårørende, medarbejdere og frivillige. Huset skal være praktisk indrettet, som en god arbejdsplads med alle arbejdsmiljømæssige hensyn, men i høj grad også et hus, hvor æstetik og gode materialer byder patienter og pårørende velkommen.

Forventningens glæde rummer også, at vi bliver i stand til at øge aktiviteterne med kurser og undervisning i eget hus. Det ser vi frem til. Ved næste årsberetning er byggeriet fremskredent, og vi glæder os til at give en statusrapport og et tydeligt billede af vores nye Hospice Vendsyssel.

Tak

Af Anette Agerbæk, hospicechef

KamillianerGaardens Hospice har i 2011 med glæde og taknemmelighed modtaget økonomisk støtte fra:

- 'Ugens buket' til vasen på trappeopgangen, fra bjerg arkitektur a/s ved Kjeld Bjerg.

- Ejeren af legetøjsbutikken Spiloppen i Løgstør – og tidligere pårørende på Hospice – har givet julegaver til de børn, der var pårørende på KamillianerGaarden juleaften. Ejeren af legetøjsbutikken ønsker at gøre dette til en tradition.

- Preben Christensen, hvis kone er død på Hospice, har foræret os 15.000 kr. med ønske om, at pengene bliver brugt til et fjernsyn og videreuddannelse af personale.

- Kunstudvalget i Kimbrernes Y's Men's Club har foræret 9.200 kr. til Hospice.

- Boet efter Erik Meyer er opgjort og udgør 1.445.408 kr. Pengene vil blive brugt i forbindelse med *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice*.

- Fritidshjemmet Østre Allé har doneret 12.000 kr. Pengene stammer fra nedlæggelse af fritidshjemmet.

- En ældre dame, der ønsker at være anonym, har doneret 10.000 kr. til Hospice. Pengene skal bruges til formål, der vil være til glæde og gavn for patienterne.

- Lions Club Hammer Bakker har ved deres 40 års jubilæum doneret 10.000 kr. til hospicehaven.

Flere pårørende og organisationer har foræret Hospice gaver i form af ting eller penge, og mange har sendt breve og små hilsener, som vi har modtaget med stor glæde. Gaverne vil blive brugt til glæde og gavn for patienter, pårørende og personalet. Tusind tak.

I februar 2012 kunne hospiceleder Birgitte Nielsen (t.h) vise tegninger af det nye Hospice Vendsyssel til hospicechef Anette Agerbæk og afdelingssygeplejerske på KamillianerGaarden, Ann-Brit Schmidt (t.v.).

KamillianerGaarden

Center for
Lindrende Behandling

BILAG

"DET SIGES, AT NÅR FORANDRINGENS VINDE BLÆSER, ERDER NOGEN, DER BYGGER LÆSKÆRME OG ANDRE, DER BYGGER VINDMØLLER – PÅ KAMILLIANERGAARDEN KAN JEG ROLIGT SIGE, AT VI ALLE BYGGER VINDMØLLER!"

(ANETTE AGERBÆK, SIDE 5)

LEDELSE OG MEDARBEJDERE

KamillianerGaardens Hospice

Anette Agerbæk, hospicechef
Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske
Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder
Jens Kvist, sygeplejerske
Annette Petersen, sygeplejerske
Jonna Melgaard, sygeplejerske
Mette Albæk Christensen, sygeplejerske
Lisbeth Halager, sygeplejerske
Annette Fibiger Hansen, sygeplejerske
Lise Winge Dagen, sygeplejerske
Inger Petersen, sygeplejerske
Inge Birthe Sørensen, sygeplejerske
Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske
Bente Hjort Højer, sygeplejerske (Indtil 31.05.2011)
Grete Schärfe, sygeplejerske (Indtil 31.03.2011)
Mai Vestergaard, sygeplejerske
Kristian Andersen, sygeplejerske
Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske
Ragnhild Behrendt, sygeplejerske
Karin Nørgaard Olesen, sygeplejerske
Bodil Kristensen, sygeplejerske
Pia Poulsen, sygeplejerske
Camilla Højgaard, sygeplejerske
Stig Abrahamsen, sygeplejerske
Liselotte Hegland, sygeplejerske
Renita Ramos Brinth, sygeplejerske
Maria Andersen, sygeplejerske
Norma Østergaard, social- og sundhedsassistent
Sinne Weiss Christensen, social- og sundhedsassistent
Mary Kathrine Larsen, økonoma
Lotte Bach Olsen, køkkenassistent
Pia Christensen, køkkenassistent
Dorthe Christensen, køkkenmedhjælper
Irene Støvring Hassing, rengøringsassistent
Kirsten Nielsen, rengøringsassistent
Heidi Willer, rengøringsassistent
Jette Bjørn Bjørnes, sekretær
Karl Søbygge, pedel
Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut
Jette G. Carlsen, medhjælper
Ole Raakjær, præst

Bestyrelsen for KamillianerGaardens Hospice

Formandskabet
Erik Schou, bestyrelsesformand
Asta Skaksen, næstformand

Udpeget af Region Nordjylland
Vagn Olesen
Bent Sørensen
Asta Skaksen
Inger Ottesen

Udpeget af Aalborg Kommune
Helle Frederiksen

Udpeget af Kommunekontaktrådet i Region Nordjylland
Peter Therkildsen
Tina French Nielsen

Udpeget af Frederikshavn Kommune
Anders Broholm

Udpeget af bestyrelsen ved Hospice Vendsyssel
Per Nilsson

Udpeget af Biskoppen over Aalborg Stift
Ole Rysgaard Madsen

Udpeget af Menighedsrådet for Sct. Mariæ menighed
Erik Schou

Udpeget af bestyrelsen for Aalborg Budolfi Provsti, Aalborg Nordre Provsti og Aalborg Søndre Provsti
Lena Bentsen

Udpeget af Danske Diakonhjem
Aksel Wehner

Udpeget af Kræftens Bekæmpelse
Hanne Brandt

Udpeget af Danske Handicaporganisationer
Anne Marie Kristensen

Udpeget af personalet ved KamillianerGaardens Hospice
Annette Petersen, sygeplejerske

Udpeget af personale ved Hospice Vendsyssel
Mette Færch, sygeplejerske

Det Palliative Team

Niels Brunsgaard, specialeansvarlig overlæge
Karen Marie Dalgaard, specialeansvarlig ledende spl.
Helle Bjørn Larsen, overlæge
Mona Kelm-Hansen, overlæge
Kristina Winter, vikar for overlæge
Gitte Fischer, palliationssygeplejerske
Lars Møller, palliationssygeplejerske
Birte Stoffersen, palliationssygeplejerske
Grethe L. Andersen, palliationssygeplejerske
Ulla Kjærgaard, fysioterapeut
Pia Harbo, socialrådgiver (indtil 31.10.2011)
Jannie Emborg Kristoffersen, socialrådgiver
Britta Munkholm, psykolog
Eva Mortensen, lægesekretær
Mona Birthe Jensen, lægesekretær
Ellen Schmidt, lægesekretær

Palliationssygeplejersker ansat ved sygehuse i Region Nordjylland

Dorthe Beck, Sygehus Vendsyssel, Frederikshavn
Dorthe Buchwald, Sygehus Vendsyssel, Hjørring
Birgitte Poulsen, Sygehus Vendsyssel, Hjørring
Lene Jürgensen, Sygehus Vendsyssel, Hjørring
Joan Munch Lauritsen, Sygehus Himmerland
Lisa Lauritsen, Sygehus Himmerland
Dorte Myhlendorph Eis, Sygehus Himmerland

Koordinator og frivillige ved KamillianerGaarden

Sietske V. Møller, koordinator
Elly Andersen
Grete Lervad Andersen
Inge Pronk Andersen
Britta Berg-Mortensen
Edith Christensen
Inga E. Christensen
Margit Christensen
Inge Als Christiansen
Aase Dyhrman
Helle Emborg
Per Emborg
Jytte Faldborg
Lis Frostholm
Inger Gregersen
Vibeke Gundersen
Elsemarie Gundtoft
Anne Grethe Heilskov
Mie Holmsberg
Grete Iversen
Elly Jensen
Aage Jensen
Esther Jensen
Henny Birthe Jensen
Frede Kanstrup
Gerda S. Delé Karlsen
Sonja Klemmensen
Hanne Klingberg
Poul Klingberg
Gunny Kongsted
Anne Jette H. Kristensen
Michelle Aarup Kristensen
Jowita Kruszyna
Helen Larsen
Ingrid Larsen
Benedicte Laursen
Karin Schrøder Lund
Kirsten Miltersen
Sonny Ellegaard Mogensen
Lene Holm Mortensen
Kirsten Muniz
Gudrun Nielsen
Karen K. Nilsson
Bent Nyborg
Ebba Nyborg
Lis Nyborg
Ann Olesen
Birthe Pedersen
Inge Rafn
Anne Margrethe Rasmussen
Kurt Rasmussen
Tove Rasmussen
Ninna Nøhr Sørensen
Finn Thorsen

Lis Thorsen
Benjamin Toribio
Else Tradsfeldt
Birgit Trolle
Viggo Uttrup
Nete Vogel
Tommy Østergaard

Personalets deltagelse i kurser, konferencer og videreuddannelse

01.02.2011
Årsdag DMCG-PAL, i kulturhuset Bygningen, Vejle. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder.

13.01-15.01.2011
Ledelse i det eksistentielle felt. Seminar for ledere og souschefer inden for hospice og palliative teams. Anette Agerbæk, hospicechef. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder.

21.01.2011
Konflikthåndtering og voldsforebyggelse, Dansk Sygeplejeråd. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Bodil Kristensen, sygeplejerske.

31.01.2011
Ledere fra Hospice Lovisenberg i Oslo holder foredrag om deres Hospicedagcenter på KamillianerGaarden.

02.05.2011
Forebyggelse af sygefravær, Dansk Sygeplejeråd. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Bodil Kristensen, sygeplejerske.

28.02.2011
Fagaften på KamillianerGaardens Hospice. Deltagere: Anette Agerbæk, hospicechef. Norma Østergaard, social- og sundhedsassistent. Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske. Stig Abrahamsen, sygeplejerske. Inger Petersen, sygeplejerske. Annette Fibiger Hansen, sygeplejerske. Lisbeth Halager, sygeplejerske. Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder. Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut. Grete Schärfe, sygeplejerske. Mette Albæk, sygeplejerske. Ragnhild Behrendt, sygeplejerske. Lise Winge Dagen, sygeplejerske. Sinne Weiss Christensen, social- og sundhedsassistent. Camilla Højgaard, sygeplejerske. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske. Karin Nørgaard Olesen, sygeplejerske. Ulla Christensen, sygeplejerske. Annette Petersen, sygeplejerske. Mai Vestergaard, sygeplejerske.

03.03.2011
Om kortlægning af palliativ indsats – at skabe orden og uorden, ved Helle Timm. Dannelsesforelæsning i forbindelse med Masteruddannelsen i Humanistisk Palliation. Aalborg Universitetsbibliotek. Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder. Bodil Kristensen, sygeplejerske. Anette Agerbæk, hospicechef. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske.

21.03.2011
Netværksmøde for musikterapeuter i palliation. Diakonissestiftelsen, København. Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut.

26.03.2011
Frivilligseminar for frivillige fra Kamillus Frederikshavn, Kamillus Hjørring og Kamillus Aalborg, i Frederikshavn.

07.04.2011
Netværksgruppe for hospicesekretærer. Filadelfia Hospice, Dianalund. Jette Bjørn Bjørnes, sekretær.

12.04.2011
Temadag i palliation. Aalborg Kongres & Kultur Center. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Bodil Kristensen, sygeplejerske. Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske. Jonna

Melgaard, sygeplejerske. Karin Nørgaard Olesen, sygeplejerske. Norma Østergaard, social- og sundhedsassistent. Pia Poulsen, sygeplejerske.

28.04.-10.06.2011
Palliativ indsats – fokus på symptomlindring. Valgmodul i den Sundhedsfaglige diplomuddannelse, fuldtidsmodul. VIA University College, Silkeborg. Ragnhild Behrendt, sygeplejerske. Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske.

05.05.2011
Det frivillige arbejde med døden i vågekonetjenesten, ved Ulla Hansen, frivillig. Dannelsesforelæsninger i forbindelse med Masteruddannelse i Humanistisk Palliation.

06.05.2011
På hvilken måde kan patientforløb for terminale patienter forbedres til gavn for den døende og dennes pårørende, ved Susanne Krysiak. Aalborg Universitetsbibliotek. Bodil Kristensen, sygeplejerske. Anette Agerbæk, hospicechef. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske.

10.05.2011
Visionsdag på Sohngaardsholm Slot vedrørende *Projekt Fremtidssikring af KamillianerGaardens Hospice.* Næsten hele personalet, bestyrelsesformanden og mange af de frivillige på KamillianerGaardens Hospice.

17.-18.06.2011
Hellige Køer i palliation, Foreningen for Palliativ Indsats 6. nationale kongres, Trinity Hotel & Konference Center, Fredericia. Jonna Melgaard, sygeplejerske. Norma Østergaard, social- og sundhedsassistent. Sietske V. Møller, frivilligkoordinator. Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder.

08.09.2011
Temadag, Etiske dilemmaer. Anker Fjord Hospice, Hvide Sande. Ulla Christensen, sygeplejerske.

09.09.2011
Semester Kick-off. Ved livets afslutning – om palliativ omsorg, pleje og behandling. Institut for Folkesundhed, Afdeling for Sygeplejevidenskab, Aarhus Universitet. Liselotte Hegland, sygeplejerske. Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske. Anette Agerbæk, hospicechef.

13.-14.09.2011
TR områdemøde. Dansk Sygeplejeråd, Aalborg. Annette Petersen, sygeplejerske.

14.09.2011
Brandbevidsthed – den menneskelige faktor. KamillianerGaardens Hospice. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Jette Bjørn Bjørnes, sekretær. Bodil Kristensen, sygeplejerske. Annette Fibiger Hansen, sygeplejerske. Inger Petersen, sygeplejerske. Elisabeth Ubbesen, sygeplejerske. Maria Andersen, sygeplejerske. Mai Vestergaard, sygeplejerske. Kristian Andersen, sygeplejerske. Winnie Søndergaard Jensen, sygeplejerske. Renita Ramos Brinth, sygeplejerske. Stig Abrahamsen, sygeplejerske. Ragnhild Behrendt, sygeplejerske. Norma Østergaard, social- og sundhedsassistent. Sinne Weiss Christensen, social- og sundhedsassistent. Mary Kathrine Larsen, økonoma. Lotte Bach Olsen, køkkenassistent. Pia Christensen, køkkenassistent. Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut. Karl Søbygge, pedel. Irene Støvring Hassing, rengøringsassistent.

15.09.2011
Reception i forbindelse med Hospice Forum Danmarks 10 års jubilæum, Odd Fellow Palæet, København. Anette Agerbæk, hospicechef.

21.09.2011
Om at få skæbne på hænderne, foredrag ved Lars Heslet, professor, dr.med. Hasseris Gymnasium, Aalborg. Mette Albæk, sygeplejerske. Bodil Kristensen, sygeplejerske. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske.

21.09.2011
Fra stress til trivsel, Dansk Sygeplejeråd. Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske. Bodil Kristensen, sygeplejerske.

21.-23.09.2011
5. Nordiske hospicekonference. Stockholm. Annette Petersen, sygeplejerske. Lise Winge Dagen, sygeplejerske.

23.-24.09.2011
Musikterapeuternes landsmøde, Hotel Hvide Hus, Aalborg. Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut.

27.-28.09.2011
Grundkursus i patientsikkerhed, Comwell, Rebild Bakker. Bodil Kristensen, sygeplejerske.

27.09.2011
Sygeplejens år. KamillianerGaarden, arrangeret af tillidsrepræsentanterne Mette Færch fra Hospice Vendsyssel og Annette Petersen fra KamillianerGaardens Hospice.

28.09.2011
Temadag for enligtsiddende tillidsrepræsentanter, Nordjylland. Dansk Sygeplejeråd, Aalborg. Annette Petersen, sygeplejerske.

05.10.2011
Brandbevidsthed – den menneskelige faktor. KamillianerGaardens Hospice. Annette Petersen, sygeplejerske. Lisbeth Halager, sygeplejerske. Pia Poulsen, sygeplejerske. Jonna Melgaard, sygeplejerske. Lise Winge Dagen, sygeplejerske. Liselotte Hegland, sygeplejerske. Inge Birthe Sørensen, sygeplejerske. Camilla Højgaard, sygeplejerske. Karin Nørgaard Olesen, sygeplejerske. Lise Overby, sygeplejerske. Dorthe Christensen, køkkenmedhjælper. Sietske V. Møller, frivilligkoordinator.

06.-07.10.2011
Når hverdagslivet bliver ramt. 5. landskursus i regi af Fagligt Selskab for Palliations- og Hospice Sygeplejersker. Torvehallerne i Vejle. Annette Fibiger Hansen, sygeplejerske, Bodil Kristensen, sygeplejerske, og Liselotte Hegland, sygeplejerske.

25.10.2011
Tid og travlhed. Seminar. Forskningens Hus, Aalborg Sygehus. Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder, Karin Nørgaard Olesen, sygeplejerske, Maja Helene Tram, sygeplejerske.

27.10.2011
Netværksgruppe for hospicesekretærer. Hospice Limfjord. Jette Bjørn Bjørnes, sekretær.

01.11.2011
Hvad skal jeg sige, foredrag med Troels Laursen, sognepræst, Farsø. På KamillianerGaarden.

02.11.2011
Virksomhedsbesøg hos SØRWI, Aalborg. Lotte Bach Olsen, køkkenassistent. Pia Christensen, køkkenassistent.

23.-25.11.2011
Ledermøde/netværksmøde og Lederseminar. Kolding Fjord, Kolding. Anette Agerbæk, hospicechef, Ann-Brit Schmidt, afdelingssygeplejerske, Kirsten Ribberholt Justesen, udviklingsleder.

29.11.2011
Netværksmøde for musikterapeuter i palliation. Hospice Djursland, Rønde. Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut.

29.11.2011
TR områdemøde. Dansk Sygeplejeråd, Aalborg. Annette Petersen, sygeplejerske.

Formidling af hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland

10.01.2011
Lindrende behandling og pleje på KamillianerGaardens Hospice. 16 social- og sundhedsassistentelever. KamillianerGaardens Hospice.

17.01.2011
Berøring med toner. Palliationskursus. 32 deltagere. KamillianerGaardens Hospice.

18.01.2011
Neuropædagogik i den palliative indsats. Palliationskursus 32 deltagere. KamillianerGaardens Hospice.

19.01.2011
Neuropædagogisk sygepleje til den palliative patient. Palliationskursus. 32 deltagere. KamillianerGaardens Hospice.

26.01.2011
Rundvisning og orientering om Hospice samt om KamillianerGaardens spabad. 4 repræsentanter fra Friplejehjemmet Bedsted, Thy. KamillianerGaardens Hospice.

31.01. og 01.02.2011
Studiebesøg fra Hospice Lovisenberg, Lovisenberg Diakonale Sykehus i Oslo. KamillianerGaarden, Center for Lindrende Behandling, Hospice, Det Palliative Team og Kamillus – støtteforeningen for KamillianerGaardens Hospice. 6 ledere og 2 konsulenter. Hospice Lovisenberg orienterede om deres Hospicedagcenter.

25.01.2011
Neuropædagogisk sygepleje til palliative patienter med kognitive forstyrrelser. Cirka 20 deltagere. Hospice Randers.

27.01.2011
Orientering om lindrende behandling og pleje på KamillianerGaardens Hospice. Rådgivende udvalg for specialiseret behandling og forskning på sundhedsområdet fra Region Nordjylland. KamillianerGaardens Hospice.

01.02.2011
Fremlæggelse ved arbejdsgruppen for Klinisk retningslinje om Kognitive forstyrrelser og hjernetumorer. Fremlæggelse ved arbejdsgruppen for Kliniske retningslinje om Pårørende til palliative patienter. 1. årsdag DMCG-PAL. 35 deltagere. Vejle.

01.02.2011
Livet på Hospice. Cirka 115 personer fra 3F´s Kvindelige Seniorer Aalborg. 3F´s lokaler, Aalborg.

14.02.2011
Musikterapi i den palliative omsorg og pleje. 23 sygeplejestuderende. University College Nordjylland.

25.02.2011
Arbejdsliv på Hospice. Sygeplejerske Inge Birthe Sørensen blev interviewet af Jane Villadsen, journaliststuderende. På KamillianerGaarden.

01.03.2011
Foredrag om deltagelse i konferencen: Why the Arts matter, in everyday and end of life care, St. Christopher´s Hospice, London, november 2010. Tirsdagsundervisning i Det Palliative Team og for palliationskolleger i Region Nordjylland.

07.03.2011
Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland. 10 formænd fra Ældrerådene i kommunerne i Region Nordjylland. På KamillianerGaarden.

08.03.2011
Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland. Lions Club, Aars. 21 deltagere. På KamillianerGaarden.

16.03.2011
Udvikling – er det da ikke godt nok som det er? Kamillus Hjørrings generalforsamling. Cirka 25 personer. Hjørring Sognegård, Torvet 4, Hjørring.

22.03.2011
Berøring med toner. Musikterapi i den palliative indsats. 30 studerende ved diplomuddannelse. Professionshøjskolen Metropol, København.

24.03.2011
Neuropædagogisk sygepleje til palliative patienter med kognitive forstyrrelser. 40 deltagere. Skive Sundhedscenter, Det Palliative Team, Regionshospitalet Skive.

05.04.2011
Den palliative indsats i Region Nordjylland og nationalt. KD-gruppe, Bjarne Hartung, Peter Øhrstrøm, Jens Hansen, Frank Pedersen, Jens Ove Kjeldsen og Inger Ottesen. På KamillianerGaarden.

11.05.2011
Neuropædagogisk sygepleje til palliative patienter med kognitive forstyrrelser. Cirka 20 deltagere. Diplommodulet Palliativ indsats – med fokus på symptomlindring, VIA University College, Silkeborg.

11.05.2011
Rundvisning og orientering om KamillianerGaardens Hospice. Karen Marie Kjeldsen, studerende ved Sundhedsfremme og Sundhedsstrategier, Roskilde Universitet. KamillianerGaardens Hospice.

27.05.2011
Hospicefilosofien og den palliative indsats i Danmark, og specielt i Region Nordjylland. Foredrag og rundvisning for 15 japanske læger, journalister og direktører, sammen med 2 repræsentanter fra Aalborg Kommune. På Kamillianer-Gaarden.

29.08.2011
Livet på Hospice og lindrende behandling. 40 personer fra hjemmeplejen i Vesthimmerlands Kommune. Kamillianer-Gaardens Hospice.

30.08.2011
Sygeplejen i den palliative indsats. 23 sygeplejestuderende fra University College Nordjylland. KamillianerGaardens Hospice.

31.08.2011
Den palliative indsats på KamillianerGaardens Hospice. Indenrigs- og sundhedsminister Bertel Haarder og medlem af Folketinget Karsten Lauritzen.

31.08. og 01.09. 2011
Praktikophold på Hospice. Sygehjælper Vivi Grønhøj fra Aalborg Kommune.

06.09.2011
Livet på Hospice. Cirka 50 deltagere. Thisted Missionshus.

08.09.2011
Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland. 30 social- og sundhedshjælpere fra Social- og Sundhedsskolen i Randers. På KamillianerGaarden.

08.09.2011
Musikterapi i den palliative omsorg og pleje. Sygeplejestuderende. University College Nordjylland.

19.09.2011
Musikterapi som komplementær/alternativ behandling. 20 sygeplejestuderende. University College Nordjylland.

20.09.2011
Hospicefilosofien og den palliative indsats i Region Nordjylland. 19 kirkegårdsarbejdere. KamillianerGaarden.

21.09.2011
Livet på Hospice. Cirka 25 deltagere. Hotel Sanden Bjerggaard, Slettestrand.

21.09. og 22.09. 2011
Praktikophold på Hospice. Social- og sundhedshjælper Janni Bøgh Pedersen, fra Aalborg Kommune.

22.09.2011
Neuropædagogisk sygepleje til palliative patienter med kognitive forstyrrelser. Cirka 25 deltagere. HospiceSønderjylland.

24.09.2011
Modtagelse af donation. Lions Club Hammer Bakkers 40 års jubilæum. Sulsted Kro.

27.09.2011
Fagdag, sygeplejens år. 20 deltagere. KamillianerGaarden Hospice.

06.10.2011
Bevidst sansestimulering af den kognitivt svækkede patient. Workshop. Cirka 75 deltagere. 5. Landskursus Fagligt Selskab for Palliations- og Hospice Sygeplejersker.

10.10.2011
Berøring med toner. 32 deltagere. Palliationskursus. KamillianerGaardens Hospice.

11.10.2011
Neuropædagogik i den palliative indsats. Palliationskursus. 32 deltagere. KamillianerGaardens Hospice.

12.10.2011
Neuropædagogisk sygepleje til den palliative patient. Palliationskursus. 32 deltagere. KamillianerGaardens Hospice.

20.10.2011
Rundvisning og orientering om KamillianerGaardens Hospice. Ph.d.-studerende Sidsel Ellingsen, Bergen, Norge. KamillianerGaardens Hospice.

01.11.2011
Palliation de seneste 10 år samt palliation efter Kræftplan

III. 30 ledende sygeplejersker fra hæmatologiske afdelinger i Danmark. Odense Universitetshospital.

09.11.2011
Sygepleje med fokus på kognitive funktioner og basal stimulation, tre workshops ved temadag. Cirka 90 deltagere. Palliativt Team Fyn, Odense.

17.11.2011
Introduktion til Jannie Emborg Kristoffersen, socialrådgiver, i forbindelse med ansættelse i Det Palliative Team, Aalborg.

25.11.2011
At være pårørende til alvorligt syge forældre. 30 deltagere. Seminar for frivillige i Region Nordjylland, Kræftens Bekæmpelse.

30.11.2011
Omsorg og pleje i forhold til hjernemetastaser. Neuropædagogisk sygepleje til palliative patienter med kognitive forstyrrelser. Cirka 200 deltagere. Landskursus, Fagligt Selskab for Kræftsygeplejersker. Munkebjerg Hotel, Vejle.

06.12.2011
Interview af Signe Marie Lindstrøm, musikterapeut. Ved Benny Kristensen, journalist, TV2 Nord.

07.12.2011
Interview af HF-studerende fra Aalborg Katedralskole om musikterapi på Hospice og generelt i forbindelse med hovedopgave.

KamillianerGaarden

Center for
Lindrende Behandling